

**ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ**

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ**

ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο: Η επίδραση και η συνδρομή των Μη Κυβερνητικών και
Διακυβερνητικών Οργανώσεων.

International Criminal Court: The impact and assistance of Non Governmental and
Intergovernmental Organizations

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Χρυσάνθη Μπούζου
Α.Μ: 2122Μ026

Αθήνα, 2023

Τριμελής Επιτροπή

Όλγα Τσόλκα, Επίκουρη Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Μαρία – Ντανιέλλα Μαρούδα, Επίκουρη Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Βασιλική Σαράντη, Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Copyright © Χρυσάνθη Μπούζου, 2023

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν την χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	4
Abstract	6
Εισαγωγή	7
Κεφάλαιο 1ο: Η Κοινωνία των Πολιτών και η δημιουργία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου	8
1.1 Η έννοια της Κοινωνίας των Πολιτών	8
1.2 Η έννοια των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων	9
1.3 Coalition for the International Criminal Court και ο δρόμος προς την Ρώμη	11
Κεφάλαιο 2ο: Η επίδραση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και η συνεργασία τους με το Δικαστήριο	19
2.1 Το Καταστατικό της Ρώμης	19
2.2 Η αρωγή των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων	20
2.3 Προκλήσεις κατά το έργο τους	29
Κεφάλαιο 3ο: Case Study: Ο πόλεμος στην Ουκρανία και η κινητοποίηση των ΜΚΟ	32
3.1 Αναδρομή των ιστορικών γεγονότων	32
3.2 Η συνδρομή των ΜΚΟ	36
Κεφάλαιο 4ο: Οι σχέσεις του Δικαστηρίου με το Συμβούλιο Ασφαλείας	40
Κεφάλαιο 5ο: Οι σχέσεις του Δικαστηρίου με την Ευρωπαϊκή Ένωση	45
Σύνοψη	49
Βιβλιογραφία	51

Περίληψη

Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο διαγράφουν μια μακρόχρονη ιστορία. Οι ίδιες οι Οργανώσεις συνέβαλαν σημαντικά αρχικά στην προώθηση της ιδέας της δημιουργίας ενός διεθνούς ποινικού δικαιοδοτικού οργάνου και στην συνέχεια στην υλοποίηση της ιδέας αυτής. Προσπάθειες από την κοινωνία των πολιτών γίνονται ήδη μετά το τέλος του ΄Β Παγκοσμίου Πολέμου όμως πιο αποφασιστικές αποφάσεις λαμβάνονται στην πορεία, με αποκορύφωμα την δημιουργία του Συνασπισμού για το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο ή αλλιώς Coalition for the International Criminal Court από μια ομάδα Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Ο Συνασπισμός συνεχίζει να παρέχει την βοήθεια του στο Δικαστήριο και μετά την έναρξη λειτουργίας του με την συλλογή αποδεικτικών στοιχείων και την διευκόλυνση των ερευνών καθώς διαθέτει άμεση πρόσβαση στις περιοχές όπου λαμβάνουν χώρα ένοπλες συρράξεις ενώ παρέχει βοήθεια και στα θύματα. Στην παρούσα διπλωματική εργασία γίνεται μια εκτενής βιβλιογραφική επισκόπηση, η οποία στοχεύει στο να αναδείξει τους τρόπους με τους οποίους οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις επηρέασαν την δημιουργία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου και συνεχίζουν να υποβοηθούν το έργο του τόσο πριν όσο και κατά την διάρκεια των προκαταρκτικών ερευνών που το ίδιο διεξάγει. Αναλυτικότερα, τονίζονται οι δυσκολίες που οι ίδιες έχουν να αντιμετωπίσουν κατά την διεξαγωγή του έργου τους ενώ σε δεύτερη φάση, γίνεται μια σχετική περιπτωσιολογική μελέτη που αφορά τον πόλεμο της Ουκρανίας και το πως οι ΜΚΟ έδρασαν σε αυτόν. Τέλος, σε ένα δεύτερο μέρος, γίνεται αναφορά στις σχέσεις του Δικαστηρίου με άλλες διεθνείς οντότητες όπως το Συμβούλιο Ασφαλείας και την Ευρωπαϊκή Ένωση και το πως αυτές συνυπάρχουν με το Δικαστήριο.

Abstract

Non-Governmental Organizations and the International Criminal Court share a long history. The Organizations themselves contributed significantly to the initial promotion of the idea of creating an international criminal justice body and then to the implementation of this idea. Efforts by civil society were already made after the end of World War II, but more decisive decisions were made along the way, culminating in the creation of the Coalition for the International Criminal Court by a group of Non-Governmental Organizations. The Coalition continues to provide assistance to the Court even after its launch by collecting evidence and facilitating investigations as it has direct access to the areas where armed conflicts take place while also providing assistance to victims. In this thesis, an extensive literature review is carried out, which aims to highlight the ways in which Non-Governmental Organizations influenced the creation of the International Criminal Court and continue to assist its work both before and during the preliminary investigations that it conducts. In more detail, the difficulties they have to face when carrying out their work are highlighted, while in the second phase, a relevant case study is examined regarding the war in Ukraine and how the NGOs acted in it. Finally, in a second part, reference is made to the relations of the Court with other international entities such as the Security Council and the European Union and how they coexist with the Court.

Εισαγωγή

Τα διεθνή γεγονότα φροντίζουν διαρκώς να μας υπενθυμίζουν την μεγάλη σημασία και συνεισφορά του διεθνούς δικαίου στον κόσμο. Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο φαίνεται να είναι πιο επίκαιρο από ποτέ και συνεχίζει να απασχολείται με ζητήματα που αφορούν την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τα οποία δεν φαίνεται να εκλείπουν σύντομα. Συνοδοιπόρο στο έργο του αυτό από την πρώτη στιγμή καταφέρει να έχει πέρα από τα ίδια τα κράτη που το στηρίζουν, τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις οι οποίες εργάζονται αδιάκοπα υπό αντίξοες συνθήκες για να απαλύνουν τον ανθρώπινο πόνο και να διασφαλίσουν την απόδοση δικαιοσύνης. Το Δικαστήριο χωρίς την συμβολή εξωγενών παραγόντων δεν θα μπορούσε να έχει καταφέρει τόσα μέχρι σήμερα και είναι γεγονός ότι χρειάζεται την διαρκή στήριξη των κρατών και των οργανισμών (κυβερνητικών ή μη). Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να αναλύσει τους τρόπους με τους οποίους οι οργανισμοί αυτοί επηρεάζουν το Δικαστήριο και διευκολύνουν ή παρεμποδίζουν το έργο του.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ: Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

Κεφάλαιο 1ο: Η Κοινωνία των Πολιτών και η δημιουργία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου

1.1 Η έννοια της Κοινωνίας των Πολιτών

Η υιοθέτηση του Καταστατικού της Ρώμης χάραξε μια νέα πορεία για τον κόσμο, αλλάζοντας τον τρόπο που αναπτύσσονται οι διεθνείς σχέσεις γενικότερα αλλά και για το διεθνές δίκαιο ειδικότερα. Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο (ΔΠΔ) αποτελεί σημείο σταθμό στην αδιάκοπη πορεία και στη διαρκή προσπάθεια της διεθνούς κοινότητας να μεταβεί προς μια διεθνή έννομη τάξη που βασίζεται λιγότερο στην κρατική κυριαρχία και προσανατολίζεται περισσότερο προς την προστασία όλων των πολιτών του κόσμου από την κατάχρηση εξουσίας και την αυθαιρεσία. Η συμβολή της παγκόσμιας κοινωνίας των πολιτών στη διαδικασία που οδήγησε στην υιοθέτηση του εν λόγω Καταστατικού ήταν σχεδόν πρωτοφανής στις διεθνείς διαπραγματεύσεις για τις συνθήκες και αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα το οποίο αποδεικνύει την επίδραση της στην διαδικασία λήψης αποφάσεων (Glasius, 2006).

Η ιδέα για την δημιουργία ενός οργάνου που θα συνδυάζει στο πρόσωπο του το ποινικό και το διεθνές δίκαιο μπορεί να χαρακτηριστεί επαναστατική. Το διεθνές δίκαιο ανέκαθεν ρύθμιζε τις σχέσεις μεταξύ των κρατών, αλλά ακόμη και πριν από την εμφάνιση των σύγχρονων κρατών, η τιμωρία των εγκλημάτων ήταν πάντα προνόμιο του εκάστοτε ηγεμόνα (Glasius, 2006). Δεν υπήρχαν ωστόσο οι δικλίδες ασφαλείας που θα προστάτευαν τους πολίτες από τις εγκληματικές πράξεις των ίδιων των αρχηγών κρατών και θα τους έκαναν υπόλογους των πράξεων τους. Αυτή η ιδέα αποτέλεσε και βάση του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, με την θέσπιση ενός Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου να γίνεται η πρακτική εφαρμογή της μέσα από μια διαδικασία κοινωνικοπολιτικής ζύμωσης. Για την ζύμωση αυτή ευθύνεται σε μεγάλο μέρος η κοινωνία των πολιτών. Η παγκόσμια κοινωνία των πολιτών με τη σύγχρονη έννοια του συνόλου των μη κερδοσκοπικών, μη κυβερνητικών οντοτήτων, παραμένει στενά συνδεδεμένη με το διακρατικό κράτος δικαίου. Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα, η ιδέα για την ύπαρξη μιας παγκόσμιας διακήρυξης προήλθε από μια ομάδα δικηγόρων πριν από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, η εισαγωγή διατάξεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα στον Χάρτη του ΟΗΕ ήταν δημιούργημα Μη Κυβερνητικών

Οργανώσεων (ΜΚΟ) και η Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων, ήταν σχεδόν αποκλειστικά πνευματικό πόνημα των ΜΚΟ για τα ανθρώπινα δικαιώματα (Burgers, 1992; Keckand Sikkink, 1998: 85; Clark, 2001: 55–67).

Ο όρος «κοινωνία των πολιτών» δεν διαθέτει έναν συγκεκριμένο ορισμό με τον οποίο όλοι συμφωνούν καθώς μέσα στα χρόνια η σημασία του έχει αλλάξει αρκετές φορές μορφή (Φερώνας, 2009:47). Ωστόσο, μέσω της νεο-φιλελεύθερης προσέγγισης μπορούμε να την αντιληφθούμε ευρύτερα ως το σύνολο των πολιτών οι οποίοι δρουν ως ορθολογικοί δρώντες μέσα στην κοινωνία έχοντας ως γνώμονα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους ενώ συσπειρώνονται σε ομάδες που βασικό τους στόχο έχουν την υπεράσπιση του ύψιστου αγαθού, δηλαδή της ελευθερίας έναντι στο κράτος (ΕΟΚΕ, 1999:8). Μια άλλη θεωρία κάνει λόγο για ένα κενό επίπεδο μεταξύ του κράτους και της πολιτείας στο οποίο εντάσσονται οι οργανώσεις που στοχεύουν στην προστασία του πολίτη και έχουν διπλό ρόλο, τόσο να προφυλάσσουν τους πολίτες από τις κρατικές αυθαιρεσίες όσο και να κατευνάζουν τις αντιδράσεις απέναντι στο κράτος (Μουζέλης, 2014). Τρίτη θεωρία αναφέρεται στην κοινωνία των πολιτών ως ένα στρώμα που παρεμβάλλεται μεταξύ του κράτους και της αγοράς και αποτελείται από οργανώσεις και θεσμούς που μάχονται την κρατική αυθαιρεσία και πάνε κόντρα στα οικονομικά συμφέροντα των ισχυρών, σε μια προσπάθεια μείωσης της υπερβολικής δύναμης τους ώστε να επέλθει ισορροπία (Μουζέλης, 2014). Ο Glasius μας προσφέρει έναν απλούστερο ορισμό σύμφωνα με τον οποίο η κοινωνία των πολιτών συνίσταται από άτομα που οργανώνονται ώστε να επηρεάσουν τον κόσμο γύρω τους άρα η σύμπραξη αυτή έχει έναν σκοπό, ενώ δεν σχετίζονται με το κράτος ή την αγορά (Glasius, 2006:4). Στον χώρο αυτό εντάσσονται και οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

1.2 Η έννοια των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Έχοντας οριοθετήσει το πλαίσιο στο οποίο αναπτύσσονται οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ), πρέπει να δοθεί ένας πιο συγκεκριμένος ορισμός που να περιγράφει τον σκοπό δημιουργίας αυτών των οργανώσεων και την δράση τους. Σύμφωνα με τα Ηνωμένα Έθνη, ΜΚΟ ονομάζεται “κάθε μη κερδοσκοπική, εθελοντική ομάδα πολιτών που οργανώνεται σε τοπικό, εθνικό ή διεθνές επίπεδο.”¹ Πιο συγκεκριμένα, οι ΜΚΟ συνήθως δημιουργούνται από ιδιώτες έχοντας κατά νου μια αποστολή ή υπηρεσία και χρησιμοποιούν το βήμα τους για την υπεράσπιση του μη κερδοσκοπικού τομέα και λειτουργούν ως μηχανισμός συνεργασίας

¹ United Nations, The UN and Civil Society. Διαθέσιμο [εδώ](#)

μεταξύ ιδιωτικών εθνικών ομάδων σε διεθνείς υποθέσεις. Η χρήση του όρου στον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών² έγινε προκειμένου να διαφοροποιηθούν οι διαδικασίες συμμετοχής των διακυβερνητικών εξειδικευμένων οργανισμών και των διεθνών ιδιωτικών οργανισμών. Το άρθρο 71 στην πραγματικότητα επισημοποίησε τις ρυθμίσεις που χρησιμοποιούσε η Κοινωνία των Εθνών για τη ρύθμιση των αλληλεπιδράσεων με τις ΜΚΟ (Weiss, 1999). Ωστόσο, χρήση του όρου ΜΚΟ γίνεται για πρώτη φορά ήδη από τον Α Παγκόσμιο Πόλεμο. Ο Dwight W. Morrow το 1919 σε βιβλίο του που μιλούσε για την διεθνή συνεργασία κάνει αναφορά σε “μη κυβερνητικούς οργανισμούς” προκειμένου να τονίσει την διαφορά μεταξύ αυτών και των διακρατικών οργανισμών που δημιουργούνται ύστερα από την σύμπραξη κυρίαρχων κρατών.

Μια λιγότερο πολιτική και περισσότερο κοινωνική σκέψη χαρακτηρίζει τις ΜΚΟ ως *"αυτοδιοικούμενους, ιδιωτικούς, μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς που αποσκοπούν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των μειονεκτούντων ατόμων"* (Vakil, 1997). Δεν φαίνεται να είναι υπό την εξουσία οποιασδήποτε κυβερνητικής οντότητας ή να αποτελούν μέρος της κυβέρνησης. Για το λόγο αυτό, διευκολύνουν την αλληλεπίδραση και την επικοινωνία μεταξύ των ατόμων και της κυβέρνησης, ανοίγοντας το δρόμο για συντονισμένη δράση και κοινωνική αυτοοργάνωση. Σύμφωνα με τον Peter Willetts, αποτελούν *"μια ανεξάρτητη εθελοντική ένωση ανθρώπων που ενεργούν από κοινού σε συνεχή βάση, για κάποιο κοινό σκοπό, διαφορετικό από την επίτευξη κυβερνητικού σκοπού την απόκτηση κάποιου χρηματικού ποσού ή την εκπλήρωση παράνομων πράξεων"*. Ο ίδιος συνεχίζει λέγοντας ότι οι ΜΚΟ αποτελούν συστατικά στοιχεία των κοινωνικών κινήματων και κατά τον ίδιο τρόπο η κοινωνία των πολιτών είναι ο γενικός όρος που ενσωματώνει όλες τις κοινωνικές δραστηριότητες που αναλαμβάνονται από ανθρώπους, οργανώσεις και κινήματα (Willetts).

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον δημιουργεί η σχέση των ΜΚΟ με το διεθνές δίκαιο. Οι ίδιες φαίνεται να μην έχουν διεθνή προσωπικότητα καθώς είναι νομικές οντότητες που έχουν συσταθεί βάσει του εσωτερικού ιδιωτικού δικαίου (Charnovitz, 2006:355). Η νομική προσωπικότητα είναι ιδιαίτερα σημαντική καθώς μέσω αυτής περιγράφονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις τους. Σε μια προσπάθεια τους να δώσουν λύση στο ζήτημα αυτό, το Institut de droit international και το International Law Association άρχισαν το 1910 να προωθούν την

² Αναφορά στις μη κυβερνητικές οργανώσεις γίνεται στο άρθρο 71 του Χάρτη το οποίο αναφέρει χαρακτηριστικά: *"Το Οικονομικόν και Κοινωνικόν Συμβούλιον θα δύναται να διακανονίζη καταλλήλως τα της ανταλλαγής γνώμων μετά μη κυβερνητικών οργανισμών όστινες ενδιαφέρονται δια ζητήματα της αρμοδιότητός του..."*

εκπόνηση μιας σύμβασης για τη χορήγηση νομική προσωπικότητα στις διεθνείς ΜΚΟ χωρίς ωστόσο μεγάλη πρόοδο και επιτυχία³.

Παρά την παραπάνω δυσκαμψία, η παρουσία τους έχει σημαντικό αντίκτυπο στις παραμέτρους και τους κανόνες του διεθνούς δικαίου και έχουν δημιουργήσει τακτικές συνεργασίες με διακυβερνητικούς οργανισμούς διευκολύνοντας έτσι το έργο τους. Με τον τρόπο τους, έχουν καταφέρει να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στα διεθνή δρώμενα και συνεχίζουν να συμβάλλουν στην ανάπτυξη, ερμηνεία, δικαστική εφαρμογή και επιβολή του διεθνούς δικαίου (Chen, 2000). Οι ΜΚΟ πίεσαν για την ισχυροποίηση του διεθνούς δικαίου, ενθάρρυναν τη δημιουργία νέων διεθνών οργανισμών και καλλιέργησαν συνθήκες. Σημαντικά σημεία στην ιστορία τους έχουν υπάρξει η αρωγή προς τους διπλωμάτες κατά την σύσταση της Οικουμενικής Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα αλλά και η υποστήριξη απέναντι στους ιθαγενείς πληθυσμούς πάνω σε περιβαλλοντικά ζητήματα (Charnovitz, 2006:352). Με την εμφάνιση νέων ζητημάτων στις διεθνείς υποθέσεις, οι ενδιαφερόμενες ΜΚΟ σχημάτιζαν ομοσπονδίες ή δίκτυα με οργανώσεις σε διάφορες χώρες. Αυτός ο διεθνισμός λειτούργησε ως πηγή δύναμης για τις ΜΚΟ στις διάφορες αλληλεπιδράσεις τους με τις κυβερνήσεις. Οι ΜΚΟ λειτουργούν ως καταλύτης απέναντι στις αυστηρές αρχές της κυριαρχίας (Charnovitz, 2006:348). Μόλις οι ΜΚΟ αποφασίσουν να επηρεάσουν την κοινή γνώμη και την πολιτική, οργανώνονται σε ευρείς συνασπισμούς, αποκλειστικά για το σκοπό αυτό. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός ΜΚΟ που δεν ιεραρχούνται με έναν κλασικό τρόπο. Οι συνασπισμοί μπορεί να έχουν τη μορφή «ομπρέλας» ΜΚΟ, δικτύων ή κοινοβουλευτικών ομάδων. Μόλις μια ηγετική οργάνωση ή ακόμη και μια ηγετική προσωπικότητα δημιουργήσει τεχνικές και πολιτικές επικοινωνιακές δεξιότητες, μπορεί να σχηματιστεί γρήγορα ένας συνασπισμός χιλιάδων ΜΚΟ και η επιρροή τους να επικεντρωθεί σε συγκεκριμένους στόχους. Οι συνασπισμοί που επικεντρώνονται σε πολιτικές μεταρρυθμίσεις σε μια συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή ή σε έναν συγκεκριμένο διακυβερνητικό οργανισμό τείνουν να παίρνουν τη μορφή μιας οργάνωσης-ομπρέλας (Willetts). Αντίστοιχη είναι και η περίπτωση που θα αναλυθεί παρακάτω.

³ 1 UNION OF INTERNATIONAL ASSOCIATIONS, INTERNATIONAL ASSOCIATION STATUTE SERIES, app. 4.1 (1988).

1.3 Coalition for the International Criminal Court και ο δρόμος προς την Ρώμη

Κατά τις τελευταίες δεκαετίες, ορισμένες ΜΚΟ έχουν αποκτήσει τόσο άτυπη όσο και επίσημη πρόσβαση στις διεθνείς διαδικασίες λήψης αποφάσεων και είναι σε θέση να αμφισβητούν τα κράτη και τις κυβερνήσεις σε διάφορα ζητήματα, ιδίως όταν πρόκειται για τα κοινά συμφέροντα της διεθνούς κοινότητας. Έχουν γίνει απαραίτητος εταίρος για τους διακρατικούς οργανισμούς. Συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία σύνταξης διεθνών συμβάσεων και συμβάλλουν στην εφαρμογή του διεθνούς δικαίου παρακολουθώντας τη συμμόρφωση των κρατών με τις διεθνείς υποχρεώσεις τους.

Στην περίπτωση του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, η συμβολή των ΜΚΟ και η προώθηση της ιδέας για την δημιουργία ενός διεθνούς ποινικού οργάνου αποτέλεσαν ίσως κάποιους από τους σημαντικότερους παράγοντες που οδήγησαν την διεθνή κοινότητα στην υπογραφή του Καταστατικού της Ρώμης και ουσιαστικά στην σύσταση του Δικαστηρίου.

Αν και η ιδέα για την δημιουργία ενός διεθνούς ποινικού δικαστηρίου εμφανίστηκε ήδη από τον 15ο αιώνα, παρατηρούμε την εμφάνιση του διεθνούς ποινικού δικαίου στη σημερινή του αντίληψη μετά τον 19ο αιώνα, η οποία αντικατοπτρίζεται στους κανόνες που διέπουν τις στρατιωτικές συγκρούσεις. Μια από τις πρώτες προσπάθειες να οριστούν κανόνες που θα διέπουν τη συμπεριφορά των στρατευμάτων στο πεδίο της μάχης ήταν το Πρωτόκολλο των Βρυξελλών του 1874 (Barnette, 2008). Δύο βασικά ιστορικά γεγονότα, ο Α και Β Παγκόσμιος Πόλεμος ώθησαν ακόμη περισσότερο την διεθνή κοινότητα και ανέδειξαν την ανάγκη για ένα όργανο το οποίο θα φέρει τους υπεύθυνους για την διάπραξη διεθνών εγκλημάτων και εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας υπόλογους στην δικαιοσύνη. Έτσι οδηγούμαστε στο Διεθνές Στρατιωτικό Δικαστήριο της Νυρεμβέργης και του Τόκιο. Στην δίκη της Νυρεμβέργης, οι εισαγγελείς των μεγάλων συμμαχικών δυνάμεων ήταν υπεύθυνοι για τη διερεύνηση και τη δίωξη σοβαρών εγκληματιών πολέμου που είχαν διαπράξει "εγκλήματα κατά της ειρήνης", "εγκλήματα πολέμου" και "εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας"⁴. Στο Τόκιο, ιδρύθηκε ένα δικαστήριο με παρόμοιο διεθνή χαρακτήρα και σχεδόν πανομοιότυπο καταστατικό. Οι δίκες του Δικαστηρίου του Τόκιο διήρκησαν πάνω από δύο χρόνια και όλοι οι κατηγορούμενοι κρίθηκαν ένοχοι. Παρότι η σύσταση των παραπάνω δικαστηρίων αποτελεί τρανταχτό παράδειγμα της προσπάθειας εξέλιξης του διεθνούς ποινικού δικαίου,

⁴ United Nations (UN), "Agreement for the prosecution and punishment of the major war criminals of the European Axis. Signed at London, on 8 August 1945," *Treaty Series*, vol. 82, 1951, σελ. 280 και UN, "Charter of the International Military Tribunal," *Treaty Series*, vol. 82, 1951, σελ. 286 και 288, αρθ.6.

χαρακτηρίζονταν από ελλείψεις και με το πέρας της ιστορίας αποδείχθηκε πως η ανάγκη για την ύπαρξη ενός μόνιμου οργάνου ήταν επιτακτική.

Μεγάλο βήμα αποτέλεσε η ανάθεση στην Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ της εξέτασης της δυνατότητας σύστασης ενός μόνιμου διεθνούς ποινικού δικαστηρίου. Τα σχέδια του καταστατικού εκπονήθηκαν την δεκαετία του 1950, όμως η Ψυχρός Πόλεμος που ακολούθησε ανέκοψε την πρόοδο των εργασιών (Sydorenko, 2010:32). Το 1991, η Γενική Συνέλευση διέταξε τη σύνταξη μιας διεθνούς συνθήκης για το ποινικό δικαστήριο η οποία απευθυνόταν στην επιτροπή δικαίου. Έτσι, η Επιτροπή μπόρεσε να συνεχίσει το έργο που είχε ήδη ξεκινήσει (Barnett, 2008). Η δημιουργία των ad hoc δικαστηρίων για την πρώην Γιουγκοσλαβία και τη Ρουάντα έδωσε ακόμη μεγαλύτερη ώθηση στο έργο της Επιτροπής τονίζοντας για ακόμη μια φορά την ανάγκη ίδρυσης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου (Barnett, 2008). Όταν το κείμενο που είχε δημιουργηθεί παραδόθηκε στην Γενική Συνέλευση, η διαδικασία για την δημιουργία του Δικαστηρίου περιήλθε σε μια περίοδο διπλωματικών διαπραγματεύσεων (Broomhall, 2004:71). Γενικότερα, τα κράτη ενώ αναγνώριζαν την ανάγκη θέσπισης ενός μόνιμου ποινικού δικαστηρίου, για πολλά χρόνια φαίνονταν απρόθυμα να συνομιλήσουν επί του θέματος. Μεγαλύτερη ανησυχία τους ήταν φυσικά, ζητήματα που ενδεχομένως να ανέκυπταν αναφορικά με τα κυριαρχικά τους δικαιώματα. Αυτή η στάση τους φαίνεται να άλλαξε τον Ιούλιο του 1998 με την Διπλωματική Διάσκεψη του ΟΗΕ στην Ρώμη όπου τα κράτη έκαναν ένα μεγάλο βήμα το οποίο θα έδινε τέλος στην ατιμωρησία και θα διεθνοποιούσε την έννοια της απόδοσης δικαιοσύνης⁵.

Παρότι τα ίδια τα κράτη εν τέλει ήταν αυτά που “έφεραν στην ζωή” το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο με το να επικυρώσουν και να ενσωματώσουν στην εσωτερική έννομη τάξη τους το Καταστατικό της Ρώμης, η ανάγκη για την ίδρυση του Δικαστηρίου δεν θα είχε ποτέ αναδειχθεί με τον ίδιο τρόπο αν δεν είχαν εμπλακεί και ασκήσει μεγάλη επιρροή ομάδες ατόμων από το φάσμα της παγκόσμιας κοινωνίας των πολιτών. Συγκεκριμένα, η κοινότητα των ΜΚΟ ήταν αυτή η οποία άσκησε σημαντική επιρροή στη διαδικασία επικύρωσης και εφαρμογής της Συνθήκης της Ρώμης, η οποία οδήγησε στη δημιουργία του Δικαστηρίου. Μέσω μιας σειράς δράσεων οι οποίες είχαν ως στόχο την προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, προσπάθησαν να τονίσουν την ανάγκη δημιουργίας ενός διεθνούς ποινικού δικαιοδοτικού οργάνου επιφορτισμένο με την αρμοδιότητα να καταδικάζει όλους όσους ήταν

⁵ The United Nations Diplomatic Conference of Plenipotentiaries on the Establishment of an International Criminal Court), Rome, Italy, 15 June-17 July 1998. Διαθέσιμο [εδώ](#).

υπεύθυνοι για την διάπραξη εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας. Μερικές από τις δράσεις τους συμπεριλαμβάνουν τις εξής πρακτικές:

- την ευαισθητοποίησης των πολιτών, μέσω της διάδοσης πληροφοριών και μεταλαμπάδευσης των αξιών επί του ζητήματος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- την ανάπτυξη κανόνων και ενός γενικού εννοιολογικού πλαισίου για τις δραστηριότητες που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα.
- τον συντονισμό των δραστηριοτήτων για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε εθνικό ή διεθνές πλαίσιο.
- την προώθηση μιας συγκεκριμένης ατζέντας για την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μέσω εκτεταμένης άσκησης πίεσης σε κρατικούς εκπροσώπους σε θεσμικά όργανα ή σε διασκέψεις που στόχο έχουν την δημιουργία κανόνων.
- την συγκέντρωση και διάδοση πληροφοριών που αφορούν τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μέσω αποστολής ομάδων διερεύνησης γεγονότων στα σημεία προβληματισμού για τα ανθρώπινα δικαιώματα του κόσμου ή μέσω εθνικών αντιπροσωπευτικών οργάνων εντός των ίδιων των χωρών.
- την υποβολή καταγγελιών για παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην κυβέρνηση, στα θεσμικά όργανα ή στις υπηρεσίες επιβολής του νόμου στο πλαίσιο του συστήματος προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών
- την δημοσιοποίηση των περιπτώσεων παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ως μέσο αποτροπής των υπευθύνων από την διάπραξη ανάλογων εγκλημάτων
- την άσκηση πίεσης σε βάρος κυβερνήσεων ή κυβερνητικών αξιωματούχων που είναι ένοχοι για καταπιεστικές συμπεριφορές ή παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Vyver, 2003).

Οι παραπάνω πρακτικές θα μπορούσαν να αποβούν αποτελεσματικές μόνο μέσα σε ένα οργανωμένο σχέδιο δράσης και όχι μεμονωμένα από διάσπαρτες προσπάθειες ξεχωριστών ΜΚΟ. Για τον λόγο αυτό την ίδια χρονική περίοδο, και συγκεκριμένα το 1995, δημιουργείται το Coalition for the International Criminal Court (CICC), ένας συνασπισμός ο οποίος αποτελούνταν αρχικά από μια μικρή ομάδα ΜΚΟ οι οποίες συντόνιζαν τις εργασίες τους για να εξασφαλίσουν τη σύσταση ενός διεθνούς ποινικού δικαστηρίου μέσω της άσκησης συνεχούς πίεσης στα κράτη.

Κατά την ίδρυσή του το CICC αποτελούνταν από είκοσι πέντε ΜΚΟ που συνεδρίαζαν τακτικά μεταξύ τους και με κυβερνήσεις που ενστερνίζονταν τις ίδιες αξίες για να υποστηρίξουν τη δημιουργία ενός διεθνούς ποινικού δικαστηρίου. Εκείνη την εποχή, το CICC αποτελούσε νομικά μέρος του World Federalist Movement (WFM) και επιβίωνε κυρίως επειδή

βασιζόταν σε εθελοντές και χρηματοδοτήσεις. Το κίνημα θα μπορούσε να θεωρηθεί η κινητήριος δύναμη του συνασπισμού (Cakmak, 2008). Για πολλά χρόνια το WFM παρακολουθούσε το θέμα του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, πραγματοποιώντας συναντήσεις και συνέδρια σχετικά με την πρόταση αυτή (Pace και Panganiban, 2002:112). Χάρη σε στενές επαφές που διέθετε το WFM, είχε καταφέρει να αποκτήσει την απαραίτητη τεχνογνωσία και εμπειρία σχετικά με το τι πρέπει να γίνει για να προχωρήσει η ιδέα ενός ΔΠΔ. Ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε ο εκτελεστικός διευθυντής του WFM, William Pace, ο οποίος παρακολουθούσε στενά τις εργασίες της έκτης επιτροπής του ΟΗΕ για το ΔΠΔ από το φθινόπωρο του 1994, και αποτελούσε έναν από τους πιο έμπειρους ανθρώπους για το ζήτημα. Σταδιακά, έγινε εμφανές στον Pace ότι οι εργασίες της Επιτροπής άρχισαν να γίνονται όλο και πιο σοβαρές και ότι υπήρχε η δυνατότητα υλοποίησης της ιδέας ενός μόνιμου Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, η δημιουργία του οποίου ήταν από καιρό επιθυμητή από τη διεθνή κοινότητα (Pace και Panganiban, 2002:112). Συνειδητοποίησε όμως παράλληλα ότι χωρίς μια συντονισμένη προσπάθεια από την παγκόσμια κοινότητα των ΜΚΟ, αυτή η δυναμική θα μπορούσε να είχε χάσει τον αντίκτυπό της και τελικά η κινητοποίηση για τη δημιουργία ενός ΔΠΔ θα μείωνε ρυθμούς ταχύτητας. Ως εκ τούτου, "αισθάνθηκε ότι έπρεπε να ασκηθεί πίεση στους κυβερνητικούς αντιπροσώπους της Έκτης Επιτροπής να υποστηρίξουν το ψήφισμα αυτό, διαφορετικά κινδύνευε να θαφτεί για ένα ακόμη έτος, όπως συνέβαινε επί δεκαετίες" (Pace και Panganiban, 2002:113).

Ο Pace λοιπόν ξεκίνησε τις απαραίτητες διαδικασίες για τη συγκέντρωση των ΜΚΟ με σκοπό τη δημιουργία μιας συντονισμένης δράσης για την υποστήριξη της δημιουργίας του ΔΠΔ. Μετά από επικοινωνία μεταξύ του ιδίου και του Christopher Hall, νομικού συμβούλου της Διεθνούς Αμνηστίας (Glasius, 2002:146), ετοίμασε έναν κατάλογο των ΜΚΟ που θα μπορούσαν να έχουν την απαραίτητη τεχνογνωσία και τη επιθυμία να δράσουν γρήγορα επί του θέματος και επικοινωνήσε μαζί τους. Οι περισσότερες από τις ΜΚΟ με τις οποίες ήρθαν σε επαφή, έδωσαν θετική απάντηση και συναντήθηκαν για να συζητήσουν την πρόταση για το ΔΠΔ (Pace και Panganiban, 2002:113). Ύστερα από συνεδριάσεις και παρά τις όποιες αμφιβολίες των μερών, τον Φεβρουάριο του 1995 όταν η Ειδική Επιτροπή του ΟΗΕ για το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο ήταν έτοιμη να ξεκινήσει τις πρώτες εργασίες της, 25 ΜΚΟ αποφάσισαν να ιδρύσουν το CICC (Vyver, 2003:427). Το CICC σήμερα αριθμεί περίπου 2.500 τοπικές, περιφερειακές και διεθνείς ΜΚΟ και έχει λάβει σημαντική χρηματοδότηση από το Ίδρυμα MacArthur, το Ίδρυμα Ford, την Ευρωπαϊκή Ένωση και διάφορα άλλα κυβερνητικά ιδρύματα (Glasius, 2006). Εκτός από την ιεραρχική δομή της ηγεσίας και τους ανεξάρτητους στόχους, το CICC έχει συνεχείς δωρητές, πολλαπλά ενημερωτικά δελτία, έναν δικτυακό τόπο

και μια γραμματεία που αποτελείται από δύο οργανωτικές έδρες με μόνιμο προσωπικό. Αν και το CICC είναι ένας συνασπισμός ΜΚΟ με ενίοτε αποκλίνοντα συμφέροντα, εξετάζεται ως μια αυτόνομη οργάνωση (Haddad, 2013:191).

Οι βασικότεροι στόχοι του Συνασπισμού από την αρχή της δημιουργίας του αφορούσαν αρχικά την προώθηση και τη δημιουργία του Δικαστηρίου και αργότερα την εγγύηση της εύρυθμης λειτουργίας του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου. Μεταξύ της υποβολής του σχεδίου του Καταστατικού της Ρώμης και της επίσημης υιοθέτησης του που οδήγησε στη σύσταση του Δικαστηρίου, ο Συνασπισμός συγκέντρωσε ένα εκτεταμένο δίκτυο ΜΚΟ και εμπειρογνομόνων του διεθνούς δικαίου για να ασχοληθεί με θέματα που σχετίζονται με το ΔΠΔ. Πιο συγκεκριμένα, προώθησε την αναγνώριση και την υποστήριξη ενός ευρέος φάσματος οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών για την ανάπτυξη στρατηγικών επί ουσιαστικών νομικών και πολιτικών θεμάτων που σχετίζονται με το Καταστατικό και αφορούσαν τα ανθρώπινα δικαιώματα, το Διεθνές Δίκαιο, την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας, την προστασία της θρησκείας και την προάσπιση της ειρήνης⁶. Σύμφωνα με τον Bill Pace ο οποίος διετέλεσε Convener του Συνασπισμού από την δημιουργία του, δήλωσε πως: *“Μεταξύ των πρωταρχικών στόχων του Συνασπισμού είναι η κυκλοφορία και η προώθηση νέων ερευνών και επιστημονικών μελετών που εκπονούνται από τις οργανώσεις μέλη του. Η Γραμματεία του Συνασπισμού ενημερώνει τόσο τις ΜΚΟ όσο και τις κυβερνήσεις για τις τρέχουσες εξελίξεις σε όλους τους τομείς που σχετίζονται με το ΔΠΔ. Κάθε οργάνωση διαδραματίζει μοναδικό ρόλο στην επικοινωνία των ποικίλων στόχων του Συνασπισμού. Με κάποιο εκπληκτικό τρόπο, οι μικρότερες ομάδες καταφέρνουν να είναι συχνά πιο αποτελεσματικές στη δικτύωση, τη διάδοση πληροφοριών και τη δημιουργία συνασπισμού από ό,τι οι μεγαλύτερες διεθνείς οργανώσεις”* (Pace, 1998:27).

Ορισμένα από τα ζητήματα τα οποία ο Συνασπισμός θεωρούσε ότι ήταν σημαντικό να τεθούν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων προτού τα κράτη επικυρώσουν το Καταστατικό, αφορούσαν την θέσπιση μιας ισχυρής συνθήκης με διατάξεις για ένα Δικαστήριο ανεξάρτητο από τα Ηνωμένα Έθνη το οποίο θα εργαζόταν με ανεξάρτητους δικαστές και ανεξάρτητο εισαγγελέα, δεν θα παρείχε καμία ασυλία σε προέδρους, στρατηγούς ή άλλους κυβερνητικούς αξιωματούχους, ενώ τα θύματα θα μπορούσαν να συμμετέχουν στις δικαστικές διαδικασίες και να λαμβάνουν αποζημιώσεις πάντα με γνώμονα την διεξαγωγή μιας δίκαιης δίκης⁷. Τρεις από τις βασικότερες αξίες τις οποίες υποστήριζαν οι οργανώσεις και με βάση τις οποίες είχαν

⁶ Coalition for the International Criminal Court, About the Coalition. Διαθέσιμο [εδώ](#) (τελευταία πρόσβαση 25/10/2023).

⁷ Στο ίδιο.

οραματιστεί το ΔΠΔ ήταν α) η ύπαρξη ενός Δικαστηρίου δίκαιο για όλα τα κράτη, όχι μόνο για τα 5 ισχυρά μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας, β) ένα Δικαστήριο αποτελεσματικό, που δεν θα περιοριζόταν από την άσκηση βέτο και γ) ένα Δικαστήριο ανεξάρτητο από το Συμβούλιο Ασφαλείας (Welch και Watkins, 2011:967).

Από το 1996 έως το 1998 και καθόσον λαμβάνουν χώρα έξι συνεδριάσεις της προπαρασκευαστικής επιτροπής για την ίδρυση του ΔΠΔ στην έδρα των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη για την προετοιμασία ενός σχεδίου του καταστατικού του ΔΠΔ, μια ομάδα ΜΚΟ συνέβαλε στις συζητήσεις και συμμετείχε στις συνεδριάσεις υπό την ομπρέλα του Συνασπισμού (Pace και Thieroff, 1999: 391 – 398). Μερικές από τις μεγαλύτερες οργανώσεις της εποχής οι οποίες συνέβαλαν ήταν οι Amnesty International, Federation Internationale des Ligues des Droits de l'Homme, Human Rights Watch, the International Commission of Jurists και the Lawyers Committee for Human Rights (Pace και Thieroff, 1999: 391 – 398).

Τα μέλη του Συνασπισμού κατάφεραν με τον τρόπο τους να δημιουργήσουν ένα δίκτυο που ασκούσε επιρροή και δεν αποτελούσε έναν οργανισμό με την αυστηρή έννοια της λέξης, καθώς οι επιμέρους οργανισμοί είχαν την δυνατότητα να δρουν και έξω από αυτόν διατηρώντας παράλληλα την κοινή τους δράση. Δεδομένου του μικρού αριθμού των ΜΚΟ που παρακολουθούσαν τις δραστηριότητες της ειδικής ομάδας (περίπου 30), ο συντονισμός βρισκόταν ακόμη σε αρχικό στάδιο ανάπτυξης. Ωστόσο, πολλές από αυτές τις ΜΚΟ ήταν από τα πιο ενεργά μέλη του Συνασπισμού κατά την διάρκεια του Συμβουλίου της Ρώμης. Επιπλέον, οι μέθοδοι εργασίας που αναπτύχθηκαν στην ad hoc επιτροπή έθεσαν τα θεμέλια για τον ιδιαίτερο τρόπο με τον οποίο εργάστηκε ο Συνασπισμός στα Ηνωμένα Έθνη, οδηγώντας στην επιτυχή ολοκλήρωση της Διάσκεψης της Ρώμης και η επακόλουθη πρώτη φάση των εργασιών της Προπαρασκευαστικής Επιτροπής (Cakmak, 2011).

Ο εσωτερικός συντονισμός και η συνεργασία των μελών των ΜΚΟ και οι προς τα έξω εκστρατείες συνηγορίας για την ανταλλαγή πληροφοριών, η δυνατότητα πειθούς, και οι παρασκηνιακές διαπραγματεύσεις που λειτούργησαν ερειστικά, οδήγησαν στην μεγάλη επιτυχία και τον αντίκτυπο του CICC. Ο Συνασπισμός αποτελεί ίσως μια από τις ελάχιστες περιπτώσεις όπου μια οργάνωση συνεχίζει να υφίσταται και να λειτουργεί αποτελεσματικά θέτοντας νέους στόχους αφότου έχει εκπληρώσει το αρχικό mandate του, δηλαδή την προώθηση της ιδέας ενός Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου και εν τέλει την δημιουργία του. Η χωρίς προηγούμενο επιτυχία του Συνασπισμού του έδωσε την ώθηση να συνεχίζει να υποστηρίζει το έργο του Δικαστηρίου καθώς η βοήθεια η οποία είχε ήδη παράσχει ήταν πολύτιμη. Έτσι, αποφασίστηκε η διεύρυνση των στόχων του και ένας από τους βασικότερους πλέον ήταν η αύξηση του αριθμού των επικυρώσεων μιας και προκειμένου να τεθεί το

Καταστατικό σε ισχύ έπρεπε 60 κράτη να το είχαν επικυρώσει (Welch και Watkins, 2011:990). Κατα αυτόν τον τρόπο, ξεκίνησε μια νέα περίοδος για τον Συνασπισμό όπου πλέον στόχος ήταν η δημιουργία μιας εκστρατείας υπέρ της υιοθέτησης του Καταστατικού που θα «γεννούσε» το Δικαστήριο. Η στρατηγική που ακολουθήθηκε, στόχευε ένα προς ένα τα κράτη, με την κοινωνία των πολιτών να συνεργάζεται στενά με τον Συνασπισμό. Φυσικά θα έπρεπε να ληφθούν υπ'οψιν οι πολιτισμικές ιδιαιτερότητες κάθε κράτους ώστε να διαμορφωθούν οι κατάλληλες καμπάνιες και εκστρατείες οι οποίες θα ασκούσαν την απαραίτητη πίεση στα κράτη καθώς οι συνθήκες μεταξύ των κρατών της Ευρώπης, της Αφρικής και της Ασίας διέφεραν πολύ. Τουλάχιστον 139 είχαν υπογράψει το Καταστατικό μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2000 (Welch και Watkins, 2011:991).

Επόμενος στόχος ήταν η διαδικασία σύστασης του δικαστηρίου. Κατά τη διάρκεια της περιόδου 2002-2003, ο Συνασπισμός έπρεπε να διασφαλίσει την δημιουργία των κατάλληλων μηχανισμών για την έναρξη λειτουργίας του Δικαστηρίου ώστε να λειτουργήσει όσο πιο αποτελεσματικά γινόταν το συντομότερο δυνατό, την παροχή νομικών συμβουλών και στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο και την διευκόλυνση της παρουσίας των μελών του Συνασπισμού στη Χάγη. Επεκτείνοντας το πεδίο των στόχων του το CICC αυτή τη φορά ανέλαβε νέες υποχρεώσεις οι οποίες ανταποκρίνονταν περισσότερο στην παροχή υπηρεσιών και όχι στη συνηγορία, αλλάζοντας έτσι τον πρωταρχικό χαρακτήρα του Συνασπισμού (Sydorenko, 2010:74). Αν και η επέκταση της αποστολής αυτής ήταν μια περίπλοκη διαδικασία και οι αρμοδιότητες του Συνασπισμού μετατοπίστηκαν από τον επηρεασμό στην παροχή ορισμένων εκτεταμένων εξειδικευμένων υπηρεσιών, ο CICC υποστήριξε σθεναρά την περαιτέρω ανάπτυξη του ΔΠΔ και συνέχισε να συνεργάζεται μαζί του.

Η επέκταση συνεχίστηκε μετά την έναρξη λειτουργίας του Δικαστηρίου, και ειδικότερα την περίοδο 2005-2006. Αυτήν την περίοδο το Δικαστήριο ξεκινά την διεξαγωγή ερευνών, εκδίδει εντάλματα σύλληψης και αρχίζει προδικαστικές ακροάσεις. Ο CICC επέκτεινε και πάλι τους στόχους του για να συμπεριλάβει την παρακολούθηση της δικαστικής διαδικασίας, την υποβολή εκθέσεων και την παρατήρηση. Αν και τα πεδία αυτά δεν διέφεραν πολύ από τις εργασίες που είχε ήδη αναλάβει ο Συνασπισμός στην αρχή, πλέον ο χαρακτήρας των στοιχείων που έπρεπε να παρακολουθούνται ήταν διαφορετικός. Αρχικά, ο Συνασπισμός ήταν απασχολημένος με την αξιολόγηση και τη διανομή πληροφοριών σχετικά με την ανάπτυξη του ΔΠΔ, την επικύρωση και την θέση σε λειτουργία. Από τη στιγμή της επέκτασης ο CICC άρχισε

την παρατήρηση σχετικά με το ΔΠΔ, παρακολουθώντας τη συμμόρφωσή του με τις πολιτικές και τις διαδικασίες και τη συνολική αποτελεσματικότητά του στην απονομή της δικαιοσύνης⁸.

Σταδιακά ο σκοπός ύπαρξης του Συνασπισμού άλλαξε εντελώς χαρακτήρα σε μια προσπάθεια του να προσαρμοστεί στις νέες ανάγκες του Δικαστηρίου και να μπορέσει να το υπηρετήσει κατάλληλα. Μερικές από τις νέες του θέσεις συμπεριλαμβάνουν την προστασία του πνεύματος του Καταστατικού της Ρώμης και τη διευκόλυνση της συμμετοχής και της ανάπτυξης ικανοτήτων των ΜΚΟ στις διαδικασίες του Δικαστηρίου. Πλέον ο Συνασπισμός για το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο αριθμοί σχεδόν 2.500 οργανώσεις σε όλο τον κόσμο, που συνεργάζονται για την ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, και την διασφάλιση ότι το Δικαστήριο είναι δίκαιο, αποτελεσματικό και ανεξάρτητο, σε μια προσπάθεια να καταστήσει τη δικαιοσύνη τόσο ορατή όσο και οικουμενική. Αυτό επιτυγχάνεται με την προώθηση ισχυρότερων εθνικών νόμων που απονέμουν δικαιοσύνη στα θύματα πολέμου, εγκλημάτων πολέμου, εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας και γενοκτονίας⁹.

Κεφάλαιο 2ο: Η επίδραση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και η συνεργασία τους με το Δικαστήριο

2.1 Το Καταστατικό της Ρώμης

Το Καταστατικό της Ρώμης περιγράφει ήδη από το πρώτο άρθρο του τον χαρακτήρα και τον λόγο δημιουργίας του Δικαστηρίου. Συγκεκριμένα, αναφέρει ότι το ίδιο “αποτελεί μόνιμο θεσμό και θα δύναται να ασκεί τη δικαιοδοσία του επί προσώπων σε σχέση με τα σοβαρότερα εγκλήματα που ενδιαφέρουν τη διεθνή κοινότητα, όπως καθορίζονται στο παρόν Καταστατικό, και θα είναι συμπληρωματικό της δικαιοδοσίας των εθνικών ποινικών δικαστηρίων.”¹⁰ Το Δικαστήριο λοιπόν είναι υπεύθυνο για την δίωξη φυσικών ατόμων που φέρεται να έχουν διαπράξει εγκλήματα που πλήττουν την διεθνή κοινότητα. Τα εγκλήματα αυτά αναφέρονται αναλυτικά στο άρθρο 5 του Καταστατικού και είναι τα εξής:

⁸ Coalition for the International Criminal Court, About the Coalition-What we do. Διαθέσιμο [εδώ](#) (τελευταία πρόσβαση 25/10/2023).

⁹ Στο ίδιο.

¹⁰ Καταστατικό της Ρώμης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου (1998).

- α) Το έγκλημα της γενοκτονίας
- β) Εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας
- γ) Εγκλήματα πολέμου
- δ) Το έγκλημα της επίθεσης¹¹

Η διαδικασία δίκης του Δικαστηρίου εις βάρος ενός ατόμου μπορεί να ξεκινήσει με 3 βασικούς τρόπους.

A) Ο ίδιος ο Εισαγγελέας αυτεπαγγέλτως μπορεί να διατάξει την διεξαγωγή έρευνας εφόσον έχει αποκομίσει αξιόπιστες πληροφορίες για την διάπραξη εγκλημάτων που αφορούν υπηκόους κράτους μέλους ή κράτους που έχει αποδεχθεί τη δικαιοδοσία του ΔΠΔ, ή για εγκλήματα που διαπράχθηκαν στην επικράτεια ενός τέτοιου κράτους, και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι υπάρχει εύλογη βάση η οποία θα μπορούσε να στηρίξει μια έρευνα.

B) Κράτος μέλος του Δικαστηρίου μπορεί να παραπέμψει στο Γραφείο του Εισαγγελέα αίτημα ώστε να διεξαχθεί έρευνα. Ένα κράτος που δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος του Καταστατικού μπορεί επίσης να αποδεχθεί την δικαιοδοσία του ΔΠΔ όσον αφορά εγκλήματα που διαπράχθηκαν στο έδαφός του ή από ένα από τα υπηκόους του, και να ζητήσει από το Γραφείο του Εισαγγελέα να διενεργήσει έρευνα.

Γ) Το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών μπορεί να παραπέμψει μια κατάσταση στο Δικαστήριο¹².

2.2 Η αρωγή των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Η δράση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων εντάσσεται σε αυτά τα πλαίσια και μπορούμε να πούμε ότι σχετίζεται με το κομμάτι της διεθνούς συνεργασία του Δικαστηρίου και της δικαστικής συνδρομής του Κεφαλαίου 9. Το άρθρο 87§6 αναφέρει ότι το Δικαστήριο μπορεί “να ζητήσει από κάθε διακυβερνητική οργάνωση να παράσχει πληροφορίες ή έγγραφα. Το Δικαστήριο μπορεί επίσης να ζητήσει άλλες μορφές συνεργασίας και συνδρομής που μπορεί να συμφωνηθούν με μία τέτοια οργάνωση και που είναι σύμφωνες με την αρμοδιότητα ή την εντολή του” ενώ το άρθρο 73 αναφέρει ότι “Αν το Δικαστήριο ζητήσει από ένα Κράτος Μέρος να παράσχει ένα έγγραφο ή πληροφορίες που ευρίσκονται στην φύλαξη, κατοχή ή τον έλεγχο του και τα οποία αποκαλύφθηκαν στο Κράτος αυτό εμπιστευτικά από άλλο Κράτος, διακυβερνητικό ή

¹¹ Στο ίδιο.

¹² άρθρο 13 ΚατΔΠΔ.

διεθνή οργανισμό, το Κράτος αυτό οφείλει να αναζητήσει τη συναίνεση αυτών για να αποκαλύψει το έγγραφο ή τις πληροφορίες αυτές”¹³.

Μπορεί να μην γίνεται ρητή αναφορά στους τρόπους με τους οποίους μια Μη Κυβερνητική Οργάνωση δύναται να συνδράμει στις διαδικασίες του Δικαστηρίου όμως, το ίδιο αναγνωρίζει ότι μεγάλο μέρος του έργου του υποβοηθάται από εξωγενείς παράγοντες και προκειμένου υποθέσεις να καταφέρουν να φτάσουν στην διαδικασία της δίκης, πρέπει να υπάρχουν αδιάσειστα στοιχεία τα οποία το ίδιο το Δικαστήριο δεν μπορεί μόνο του να περισυλλέξει. Αναγνωρίζει επίσης όλη την πολυετή προσπάθεια που κατέβαλαν οι Οργανισμοί ώστε να συσταθεί το Δικαστήριο και δείχνει την εμπιστοσύνη του στους εμπειρογνώμονες ότι θα συνεχίσουν το υποστηρικτικό τους έργο. Χαρακτηριστικά, ο εισαγγελέας Μορένο-Οκάμπο κατά τον εορτασμό για την τριετή θητεία του, κάλεσε τις ΜΚΟ να συνεχίσουν να παρέχουν την πολύτιμη βοήθεια τους για την ευαισθητοποίηση σχετικά με το δικαστήριο σε όλη την Αφρική, και να συνεχίσουν την δράση τους που συμβάλει στην υποστήριξη μαρτύρων και θυμάτων και στη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων από το πεδίο. Εκδήλωσε την επιθυμία του απέναντι στις ΜΚΟ, παροτρύνοντας τις να αυξήσουν τη συμμετοχή τους, ώστε να βοηθήσουν τον ίδιο και το Γραφείο του Εισαγγελέα να συγκεντρώσει αποδεικτικά στοιχεία με βάση το φύλο, μιας και ομάδα ερευνητών του δεν μπορεί να παρουσιάσει μια υπόθεση χωρίς στοιχεία. Τόνισε επίσης το γεγονός ότι χωρίς την βοήθεια τους αυτή, δεν είναι εφικτή η διεύρυνση της συμμετοχής των θυμάτων ως μάρτυρες (Glassborow, 2006). Παρακάτω, θα γίνει εκτενής ανάλυση των τρόπων με τους οποίους οι ΜΚΟ συνεργάζονται με το Δικαστήριο και υποβοηθούν στην δικαστική διαδικασία.

Οι ΜΚΟ διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο τόσο πριν όσο και κατά τη διάρκεια και ακόμη και μετά από μια έρευνα. Μπορούμε να χωρίσουμε τη βοήθειά που παρέχουν σε τρεις κύριες κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία αφορά το κομμάτι της ενημέρωσης. Οι ΜΚΟ διαδίδουν πληροφορίες για το Δικαστήριο, ενημερώνοντας τα μέσα ενημέρωσης και το ευρύ κοινό για το έργο του. Χρησιμοποιούν το ραδιόφωνο, ενημερωτικά φυλλάδια, αφίσες, συνέδρια και ενημερωτικές συναντήσεις για την επίτευξη αυτού του στόχου¹⁴.

Δεύτερον, οι ΜΚΟ παρέχουν πληροφορίες στην Εισαγγελία σχετικά με διαπραχθέντα εγκλήματα που εμπίπτουν στην δικαιοδοσία του Δικαστηρίου, και πιο συγκεκριμένα συντάσσουν εκθέσεις που περιέχουν πληροφορίες σχετικές με το ιστορικό και πολιτικό πλαίσιο των παραβιάσεων και εσωτερικά ζητήματα όπως την ικανότητα ή τη βούληση ενός

¹³ Καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου (1998).

¹⁴ Human Rights Watch, The International Criminal Court: How Nongovernmental Organizations Can Contribute to the Prosecution of War Criminals, September 2004. σελ.14 Διαθέσιμο [εδώ](#)

κράτους να διερευνήσει ή να ασκήσει δίωξη για εγκλήματα. Με βάση αυτές τις πληροφορίες, ο Εισαγγελέας μπορεί να αποφασίσει την έναρξη ή μη μιας έρευνας εις βάρος ατόμων¹⁵.

Τρίτον, οι ΜΚΟ διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο ως συνδετικοί κρίκοι μεταξύ των θυμάτων και των μαρτύρων καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας παροχής αποδεικτικών στοιχείων στην Εισαγγελία, επειδή οι ΜΚΟ είναι αυτές που έχουν την δυνατότητα να βρεθούν στο πεδίο όπου λαμβάνουν χώρα οι παραβιάσεις, συνεπώς μπορούν να είναι και πιο κοντά στα θύματα και τους μάρτυρες. Ο τρόπος με τον οποίο προσφέρουν την βοήθεια τους περιλαμβάνει την ενημέρωση των θυμάτων και των μαρτύρων σχετικά με τις διαδικασίες του Δικαστηρίου και την προετοιμασία τους για αυτές τις διαδικασίες, για παράδειγμα παρέχουν όλες τις απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με τους ενδεχόμενους κινδύνους, βοηθώντας τους να αναλάβουν συλλογική δράση και επεξεργάζοντας τις πληροφορίες τους με τέτοιο τρόπο ώστε να διευκολυνθεί η αξιοποίηση τους από την Εισαγγελία¹⁶.

Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις και κυρίως αυτές που ασχολούνται με την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, είναι συχνά από τους πρώτους ανταποκριτές και καταφθάνουν στην περιοχή όπου λαμβάνουν χώρα οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του ανθρωπιστικού δικαίου, τόσο προκειμένου να παράσχουν ανθρωπιστική βοήθεια στους πληγέντες, όσο και για να κάνουν ορθότερη καταγραφή των παραβιάσεων αυτών. Στο παρελθόν οι ΜΚΟ έκαναν καταγραφή των παραβιάσεων, ώστε να επιστήσουν την προσοχή της διεθνούς κοινότητας σε συγκρούσεις ανά τον κόσμο. Η ίδρυση του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, έδωσε μεγαλύτερο νόημα στις πρακτικές αυτές των οργανώσεων καθώς πλέον τα εγκλήματα και οι παραβιάσεις που καταγράφονταν από τις ΜΚΟ μπορούσαν να αποτελέσουν αντικείμενο ποινικής δίωξης ενώπιον του ΔΠΔ.

Εξίσου μεγάλη είναι και η συμβολή τους αναφορικά με το στάδιο της έρευνας που διεξάγει το Δικαστήριο. Είναι αυτές που αρχικά διαθέτουν καταρτισμένο προσωπικό το οποίο λειτουργεί σαν διερευνητική ομάδα εκ μέρους του Δικαστηρίου. Έχουν την δυνατότητα να αποκτήσουν σαφή εικόνα των εγκλημάτων και να έρθουν σε επαφή με τα θύματα και τους μάρτυρες αυτών των παραβιάσεων, συλλέγοντας πολύτιμες πληροφορίες που θα φανούν χρήσιμες στις μετέπειτα έρευνες των υποθέσεων. Σε πολλές περιπτώσεις οι ΜΚΟ φαίνεται να είναι η κύρια πηγή πληροφοριών που προσελκύουν την προσοχή του εισαγγελέα του ΔΠΔ σε καταστάσεις όπου σημειώθηκαν παραβιάσεις¹⁷.

¹⁵ Στο ίδιο.

¹⁶ Στο ίδιο.

¹⁷ Human Rights First, The Role of Human Rights NGOs in Relation to ICC Investigations, The Hague September 2004. σελ.4 Διαθέσιμο [εδώ](#)

Στο άρθρο 42§1 του Καταστατικού, γίνεται ρητή αναφορά στην υποχρέωση του Εισαγγελέα να λαμβάνει παραπομπές και κάθε τεκμηριωμένη πληροφορία σχετικά με εγκλήματα που εμπίπτουν στη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου, για την εξέταση τους και για τη διεξαγωγή ερευνών και διώξεων ενώπιον του Δικαστηρίου¹⁸. Αναλύοντας όλες τις ληφθείσες πληροφορίες το Γραφείο του Εισαγγελέα προβαίνει στον προσδιορισμό του κατηγορούμενου, και η υπεράσπιση αρχίζει να διεξάγει τη δική της έρευνα. Ωστόσο, οι έρευνες αυτές γίνονται μήνες ίσως και χρόνια μετά την έναρξη των εχθροπραξιών σε μια περιοχή, με αποτέλεσμα λοιπόν την έλλειψη αρκετών στοιχείων. Αυτό το κενό έρχεται να γεμίσει η αρωγή των ΜΚΟ οι οποίες περισυλλέγουν τις όποιες πληροφορίες και τις παραπέμπουν στο Δικαστήριο.

Οι ΜΚΟ έχουν τη δυνατότητα να παρέχουν μια ευρεία εικόνα του περιβάλλοντος στο οποίο έλαβαν χώρα οι παραβιάσεις και να παρουσιάσουν τον τρόπο με τον οποίο διαδραματίστηκαν τα γεγονότα. Επιπλέον, όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, οι ΜΚΟ μπορούν να τεκμηριώσουν τις παραβιάσεις αμέσως μετά την πραγματοποίησή τους, πριν χαθούν τα αποδεικτικά στοιχεία. Σε ορισμένες περιπτώσεις οι ΜΚΟ ίσως είναι και ο μόνος ανταποκριτής που μπορεί να έχει μια εικόνα των συνθηκών και των επεισοδίων που εκτυλίσσονται.

Μερικοί από τους τρόπους με τους οποίους οι ΜΚΟ μπορούν ενδεχομένως να συνεργαστούν με το ΔΠΔ κατά τη διάρκεια των ερευνών του είναι οι εξής:

- Χαρτογράφηση ή τεκμηρίωση μοτίβων παραβιάσεων
- Διεξαγωγή εγκληματολογικών εξετάσεων
- Δημοσίευση εκθέσεων και άλλων πληροφοριών σχετικά με τις παραβιάσεις
- Υποβολή πληροφοριών για παραβιάσεις σε εθνικά δικαστήρια ή στο ΔΠΔ
- Παροχή γενικών νομικών υπομνημάτων και ερευνητικής βοήθειας σε εθνικά δικαστήρια ή το ΔΠΔ
- Παρακολούθηση και υποβολή εκθέσεων σχετικά με εθνικές διαδικασίες
- Επεξήγηση του ρόλου ΔΠΔ, και του Γραφείου του Εισαγγελέα στις πληγείσες κοινότητες
- Παροχή συμβουλών στο Γραφείο του Εισαγγελέα σχετικά με την επικοινωνία με τα θύματα και τους μάρτυρες στις πληγείσες κοινότητες
- Παροχή στο ΔΠΔ πληροφοριών σχετικά με τον εκτοπισμό ανθρώπων και τις ροές προσφύγων
- Εντοπισμός πιθανών μαρτύρων και λειτουργία ως διάυλος για την προσέγγιση των θυμάτων και την απόκτηση της εμπιστοσύνης τους

¹⁸ Καταστατικό της Ρώμης.

- Παροχή συμβουλών στο ΔΠΔ σχετικά με την προστασία μαρτύρων
- Παροχή ψυχολογικής ή ιατρικής υποστήριξης σε θύματα ή μάρτυρες που πρόκειται να συνεργαστούν με το Δικαστήριο
- Παροχή κατάρτισης σε δικηγόρους που ενδέχεται να εκπροσωπούν θύματα ή υπόπτους ή κατηγορουμένους
- Ενέργεια ως *amicus curiae* σε δικαστικές διαδικασίες¹⁹.

Η Διεθνής Αμνηστία (Amnesty International) αναφέρει χαρακτηριστικά ότι σκοπός του οργανισμού είναι η διερεύνηση των γεγονότων. Για τον σκοπό αυτό, αποστέλλουν εμπειρογνώμονες οι οποίοι μιλούν με τα θύματα, παρακολουθούν δίκες και παίρνουν συνεντεύξεις από τοπικούς ακτιβιστές και αξιωματούχους για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Παρακολουθούν παράλληλα μέσα ενημέρωσης και διατηρούν επαφή με αξιόπιστες πηγές πληροφοριών σε όλο τον κόσμο. Η κάθε τους έρευνα διεξάγεται από εξειδικευμένο προσωπικό, το οποίο έχει εκπαιδευτεί καταλλήλως ώστε να μπορεί να ανταπεξέλθει στις συνθήκες στις οποίες θα εκτεθεί και υποστηρίζεται από ειδικούς σε διάφορους τομείς, όπως το διεθνές δίκαιο, τα μέσα ενημέρωσης και η τεχνολογία. Επιπλέον, ύστερα από μια διερευνητική εργασία δημοσιεύονται λεπτομερείς εκθέσεις και φροντίζουν να ενημερώνουν τα μέσα ενημέρωσης με κάθε δυνατό τρόπο ώστε να τραβήξουν την προσοχή της διεθνούς κοινότητας και κατ'επέκταση του Δικαστηρίου²⁰.

Αντιστοίχως, το Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Human Rights Watch) αναφέρει ότι οι ερευνητές του διεξάγουν διερευνητικές έρευνες σχετικά με τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από κυβερνήσεις και μη κρατικούς φορείς σε όλες τις περιοχές του κόσμου. Επισκέπτονται τον τόπο των παραβιάσεων για να πάρουμε συνεντεύξεις από θύματα, μάρτυρες και άλλους. Ύστερα, δημοσιεύουν τα πορίσματά τους σε εκθέσεις κάθε χρόνο²¹.

Οι ΜΚΟ είναι αυτές που θα έρθουν σε επαφή με το Γραφείο του Εισαγγελέα. Παράλληλα, μπορούν να στείλουν τις σχετικές πληροφορίες σε άλλα τμήματα του Δικαστηρίου. Επιπλέον, έχουν τη δυνατότητα να υποβάλλουν νομικά έγγραφα που ονομάζονται υπομνήματα *Amicus Curiae* σε οποιοδήποτε από τα τμήματα. Οι ΜΚΟ που εκπροσωπούν τα θύματα μπορούν επίσης να απευθύνονται απευθείας στο Δικαστήριο, και έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν

¹⁹ Human Rights First, The Role of Human Rights NGOs in Relation to ICC Investigations, The Hague September 2004 σελ.4-5

²⁰ Amnesty International-What we do. Διαθέσιμο [εδώ](#)

²¹ Human Rights Watch-About us. Διαθέσιμο [εδώ](#)

στις διαδικασίες ώστε να διασφαλίσουν την σωστή διεξαγωγή τους. Επίσης, μπορούν να αποστέλλουν πληροφορίες που αφορούν μια συγκεκριμένη υπόθεση ακόμη και στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, προκειμένου να ζητήσουν την παραπομπή μιας υπόθεσης στο ΔΠΔ.

Οι περισσότερες φροντίζουν ώστε να δημοσιεύουν σε τακτική βάση αριθμό εκθέσεων για εγκλήματα σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα τα οποία ενδέχεται να είναι σοβαρά και να εμπίπτουν στη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου. Σε περίπτωση που τα εν λόγω εγκλήματα έλαβαν χώρα σε κάποια περιοχή και οι ΜΚΟ τα έχουν καταγράψει, στέλνουν τις πιο αξιόπιστες εκθέσεις τους στον Εισαγγελέα²².

Οι ΜΚΟ στέλνουν μεγάλο όγκο πληροφοριών στο γραφείο του εισαγγελέα και παρόλο που δεν υπάρχει συγκεκριμένη μορφή υποβολής ή ακριβής κατάλογος όλων των ειδών των πληροφοριών που θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν οι εκθέσεις των ΜΚΟ, όταν μια ΜΚΟ στέλνει πληροφορίες σχετικά με παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, θα πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής:

- Τοποθεσία
- Ώρα, ημερομηνία και διάρκεια του περιστατικού
- Χρονολογία του περιστατικού
- Φύση του εγκλήματος και μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν
- Πιθανοί λόγοι για το περιστατικό
- Ταυτότητα των φερόμενων ως δραστών (στρατός, ένοπλη ομάδα ή άτομα που εμπλέκονται)
- Ταυτότητα του θύματος (όνομα, ηλικία, φύλο, επάγγελμα, διεύθυνση, σχετικές πληροφορίες σχετικά με την εθνικότητα, τη θρησκεία ή άλλη ένταξη)
- Κατάλογος των διαθέσιμων αποδεικτικών στοιχείων, όπως φωτογραφίες, γραπτά αρχεία.

Η αποστολή των ίδιων των αποδεικτικών στοιχείων γίνεται ύστερα από αίτημα του Εισαγγελέα²³.

Παρόλο που οι ΜΚΟ παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τα εγκλήματα που συλλέγουν στο πλαίσιο της καθημερινής τους εργασίας, δεν αναμένεται να λειτουργήσουν στην θέση της εισαγγελικής αρχής. Το Γραφείο του Εισαγγελέα είναι υπεύθυνο για την διεξαγωγή έρευνας και την συλλογή ισχυρών αποδεικτικών στοιχείων που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν στο Δικαστήριο. Η Brigid Inder από την Women's Initiative for Gender Justice δήλωσε ότι δεν είναι δουλειά των ΜΚΟ να κάνουν "σκιώδεις έρευνες για το δικαστήριο", το οποίο έχει τους πόρους για να διεξάγει καλές έρευνες από μόνη του" (Glassborow, 2006). Επιπλέον, εάν ο

²² Human Rights Watch, The International Criminal Court: How Nongovernmental Organizations Can Contribute to the Prosecution of War Criminals, September 2004

²³ Στο ίδιο.

εισαγγελέας διεξάγει την έρευνα σε ορισμένους τομείς του κράτους, δεν δεσμεύει τις ΜΚΟ σε αυτές τις περιοχές, έχουν το δικαίωμα να παρέχουν πληροφορίες για εγκλήματα σε όλη την επικράτεια και να μην επικεντρώνονται σε μια μόνο συγκεκριμένη περιοχή.

Οι έρευνες του ΔΠΔ μπορούν να προκαλέσουν ποικίλους κινδύνους για την ασφάλεια των θυμάτων και των μαρτύρων που ήδη έχουν ταλαιπωρηθεί αρκετά και ενδεχομένως να χρειαστεί να αναβιώσουν και να περιγράψουν εμπειρίες που έζησαν ενώπιον του Δικαστηρίου. Οι ΜΚΟ, οι οποίες συμμετέχουν στη διαδικασία έρευνας του Δικαστηρίου πρέπει να δημιουργήσουν μια στρατηγική για το πώς να προστατεύουν και να βοηθούν τα θύματα και τους μάρτυρες.

Ο κανόνας 85 του Rules of Procedure and Evidence του Δικαστηρίου ορίζει τα θύματα ως *“natural persons who have suffered harm as a result of the commission of any crime within the jurisdiction of the Court; Victims may include organizations or institutions that have sustained direct harm to any of their property which is dedicated to religion, education, art or science or charitable purposes, and to their historic monuments, hospitals and other places and objects for humanitarian purposes.”*, δηλαδή ως θύματα νοούνται τα φυσικά πρόσωπα που υπέστησαν ζημία ως αποτέλεσμα της διάπραξης οποιουδήποτε εγκλήματος που εμπίπτει στη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου²⁴.

Σύμφωνα με το Human Rights First *“είναι άτομα που καλούνται από την Κατηγορούσα Αρχή ή την Υπεράσπιση για να καταθέσουν στο Δικαστήριο, συμπεριλαμβανομένων των θυμάτων, πρόσωπα που είδαν ένα έγκλημα να διαπράττεται από επαγγελματίες ή συγγενείς ενός υπόπτου”*²⁵.

Το ΔΠΔ εισήγαγε ένα καινοτόμο χαρακτηριστικό που αφορά στη συμμετοχή του θύματος στη Δικαστήριο. Επιτρέπεται στα θύματα να ζητήσουν από το Δικαστήριο να εκφράσουν τη θέση τους κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, πράγμα που σημαίνει ότι είναι μια ευκαιρία να μεταφερθεί η άποψη των θυμάτων στο Δικαστήριο (Cohen, 2009:357) Επιπλέον, το ΔΠΔ είναι το πρώτο διεθνοποιημένο δικαστήριο που έχει πραγματικά ενσωμάτωσε μια φιλική προς τα θύματα προοπτική στη φύση του. Το καταστατικό:

- *“αναγνωρίζει το δικαίωμα των θυμάτων να προστατεύονται και να αντιμετωπίζονται με αξιοπρέπεια και σεβασμό καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας,*

²⁴ Rules of Procedure and Evidence, Official Records of the Assembly of States Parties to the Rome Statute of the International Criminal Court September 2002. Διαθέσιμο [εδώ](#)

²⁵ Human Rights First, The Role of Human Rights NGOs in Relation to ICC Investigations, The Hague September 2004

- δίνει τη δυνατότητα στα θύματα να συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία απονομής δικαιοσύνης- και

- επιτρέπει στα θύματα να υποβάλλουν αίτηση αποζημίωσης στο Δικαστήριο" (Ferstman, 2006:2)

Ο Εισαγγελέας ή η υπεράσπιση ενδέχεται να καλέσει ορισμένα θύματα ως μάρτυρες για να καταθέσουν σε Δικαστήριο. Ωστόσο, τα θύματα δεν μπορούν να υποβάλουν αίτηση για να γίνουν μάρτυρες, διότι μόνο οι Εισαγγελία ή η υπεράσπιση αποφασίζει ποιοι θα κληθούν ως μάρτυρες²⁶.

Οι ΜΚΟ γεφυρώνουν το κενό μεταξύ των θυμάτων και των μαρτύρων και του Δικαστηρίου καθώς:

- Μπορούν να στέλνουν στο Δικαστήριο πληροφορίες που έχουν συγκεντρωθεί από τα θύματα και τους μάρτυρες

- Μπορούν να ενημερώνουν τα θύματα και τους μάρτυρες για τις διάφορες δυνατότητες συμμετοχής στις διαδικασίες του Δικαστηρίου, και να τους βοηθήσουν σε αυτή τη συμμετοχή

- Μπορούν να βοηθήσουν τα θύματα και τους μάρτυρες να αποκτήσουν νομική εκπροσώπηση.

- Μπορούν να εκπροσωπούν τα θύματα σε οποιοδήποτε στάδιο της δίκης

- Μπορούν να βοηθήσουν τα θύματα και τους μάρτυρες να οργανωθούν σε ομάδες

- Μπορούν να βοηθήσουν τα θύματα να υποβάλουν αίτηση αποζημίωσης

- Μπορούν να ενημερώνουν τα θύματα και τους μάρτυρες σχετικά με τους κινδύνους ασφαλείας και να βοηθούν να λάβουν μέτρα για την προστασία τους²⁷.

Πρέπει ωστόσο να γίνει κατανοητό ότι οι ΜΚΟ δεν εργάζονται ως απεσταλμένοι του Δικαστηρίου, αλλά συλλέγουν τις πληροφορίες ανεξάρτητα, στο πλαίσιο της δικής τους εργασίας και του δικού τους mandate, παρά το γεγονός ότι μπορεί αργότερα να υποβάλουν ορισμένες ή όλες αυτές τις πληροφορίες στο Δικαστήριο.

Οι ΜΚΟ συλλέγουν πληροφορίες που παρέχουν τα θύματα και οι μάρτυρες και λαμβάνουν συνήθως μια περίληψη των πληροφοριών, τις οποίες στην συνέχεια μεταβιβάζουν στο γραφείο του εισαγγελέα, μαζί με πληροφορίες σχετικές με τον τρόπο με τον οποίο το θύμα ή ο μάρτυρας μπορεί να έρθει σε επαφή στο μέλλον, πάντοτε με την συναίνεση των θυμάτων. Συνήθως οι ΜΚΟ που διαθέτουν μεγαλύτερη εμπειρία πάνω σε τέτοια ζήτημα, πηγαίνουν ένα βήμα παρακάτω και ετοιμάζουν επίσημες, αυτολεξεί καταθέσεις τις οποίες αποστέλλουν στον εισαγγελέα. Επιπλέον, οι ίδιες είναι σε θέση να βοηθήσουν να αποφασίσουν τα θύματα εάν

²⁶ Human Rights Watch, The International Criminal Court: How Nongovernmental Organizations Can Contribute to the Prosecution of War Criminals, September 2004 σελ.17

²⁷ Στο ίδιο, σελ.18

θέλουν να υποβάλουν αίτηση για να συμμετάσχουν σε μια υπόθεση με τρεις τρόπους, οι οποίοι είναι οι εξής:

- Οι οργανώσεις μπορούν να βοηθήσουν τα θύματα να αξιολογήσουν τους κινδύνους που ενδέχεται να προκύψουν για τους ίδιους από τη συμμετοχή του σε μια υπόθεση. Μπορούν επίσης να λάβουν μέτρα προστασίας σε τοπικό επίπεδο.
- Θα πρέπει να εξηγούν στα θύματα τα διάφορα στάδια της εξέτασης και της επίσημης έρευνας. Θα πρέπει να ενθαρρύνουν τα θύματα να υποβάλουν αίτηση όταν οι υποθέσεις τους συνδέονται με μια κατάσταση η οποία βρίσκεται υπό διερεύνηση και θα πρέπει να αποθαρρύνουν άλλους από το να έρθουν σε επαφή με το Δικαστήριο.
- Οι ΜΚΟ μπορούν να βοηθήσουν τα θύματα στη συμπλήρωση των εντύπων που απαιτούνται για την αίτηση συμμετοχής σε μια υπόθεση. Τα θύματα μπορούν να υποβάλουν αίτηση συμμετοχής όταν μια επίσημη έρευνα έχει ξεκινήσει ή ακόμη και πριν από αυτό, εάν ο εισαγγελέας έχει ξεκινήσει έρευνα με δική του πρωτοβουλία²⁸

Η συνδρομή των οργανώσεων προς τα θύματα με σκοπό την παροχή αποδεικτικών στοιχείων στο Γραφείο του Εισαγγελέα, μπορεί επίσης να βοηθήσει τα θύματα να υποβάλουν αίτηση για ακρόαση στο Προδικαστικό Τμήμα αφού ο Εισαγγελέας έχει αποφασίσει να μην ασκήσει δίωξη σε μια υπόθεση. Οι ΜΚΟ θα μπορούσαν επίσης να βοηθήσουν τα θύματα κατά την παρουσίαση των απόψεών τους.

Επιπλέον, μέσω των ιδίων, τα θύματα θα μπορέσουν να βρουν έναν αξιόπιστο δικηγόρο, ο οποίος θα τους εκπροσωπήσει στο Δικαστήριο, ή να προτείνει δικηγόρο στο Δικαστήριο που επιλέγει νομικούς εκπροσώπους για τα θύματα και τους μάρτυρες σε περίπτωση που δεν έχουν. Οι ΜΚΟ έχουν το δικαίωμα να βοηθήσουν τα θύματα να οργανωθούν σε ομάδες και να αναζητήσουν κοινή νομική εκπροσώπηση.²⁹

Εννοείται πως καθολη την διαδικασία φροντίζουν και διασφαλίζουν την ασφάλεια των θυμάτων και των μαρτύρων. Τα καθήκοντά τους για την επίτευξη αυτού του σκοπού περιλαμβάνουν τη στενή παρακολούθηση της προόδου της δίκης, γεγονός που τους δίνει την ευκαιρία να διασφαλίσουν ότι το Δικαστήριο σέβεται τους δικούς του κανόνες. Οι ΜΚΟ διευκολύνουν τα θύματα ώστε να ασκήσουν πίεση για καλύτερα μέτρα προστασία και βοηθούν τα θύματα να κατανοήσουν όλους τους περιορισμούς του Δικαστηρίου. Σε ορισμένες περιπτώσεις οι ίδιες οι ΜΚΟ λαμβάνουν προληπτικά μέτρα για την προστασία της ταυτότητας

²⁸ Στο ίδιο, σελ.20

²⁹ Στο ίδιο, σελ.21

των θυμάτων και των μαρτύρων. Υπάρχει μια σειρά μέτρων που μπορούν να λάβουν οι ΜΚΟ για την προστασία του απορρήτου των πληροφοριών:

- να διενεργούν τακτικά αξιολογήσεις κινδύνου
- να συμμετέχουν σε εθνικά και διεθνή δίκτυα ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- να δημιουργούν διαύλους επικοινωνίας με τους αξιωματικούς ασφαλείας
- να διασφαλίζουν την ασφάλεια των χώρων των γραφείων και να ελέγχουν τη ροή των επισκεπτών
- να προσλαμβάνουν άτομα που μπορούν να εμπιστευτούν
- να είναι διακριτικοί όσον αφορά τις αλληλεπιδράσεις τους με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο
- να είναι πάντοτε προσεκτικοί σε ό,τι λένε στο τηλέφωνο, σε ηλεκτρονικά μηνύματα, φαξ και επιστολές. Ενδεχομένως να χρησιμοποιούν κωδικοποιημένες λέξεις για ευαίσθητες πληροφορίες ή να χρησιμοποιούν κρυπτογράφηση
- να χρησιμοποιούν τις διευθύνσεις άλλων αξιόπιστων οργανισμών για την αποστολή και τη λήψη αλληλογραφίας
- να παίρνουν συνεντεύξεις από τα θύματα και τους μάρτυρες χωρίς την παρουσία άλλων προσώπων
- να παίρνουν συνεντεύξεις από τα θύματα και τους μάρτυρες σε τόπο και σε συνθήκες που δεν προκαλούν το ενδιαφέρον των ξένων και να εγείρουν υποψίες.
- να αλλάζουν τα σχέδιά τους όπου κρίνεται απαραίτητο, για παράδειγμα εάν αντιληφθούν ότι τους παρακολουθούν
- να αποθηκεύουν τις πληροφορίες που αφορούν τις μαρτυρίες με ασφάλεια, δηλαδή να χρησιμοποιούν κωδικούς πρόσβασης και κρυπτογράφηση
- να διατηρούν τα σημειωματάρια σε ασφαλείς τοποθεσίες
- να διαγράφουν το όνομα της πηγής των πληροφοριών από τις σημειώσεις τους
- να αποφεύγουν τη χρήση πληροφοριών που θα μπορούσαν εύκολα να προδώσουν την ταυτότητα του πληροφοριοδότη³⁰.

Στο σημείο αυτό, αξίζει να αναφερθεί ότι αναλύοντας τον ρόλο των ΜΚΟ στο ζήτημα των θυμάτων και των μαρτύρων, αν και η δράση τους και η αρωγή που παρέχουν στα θύματα είναι καθοριστικής σημασίας, δεν μπορούν να αντικαταστήσουν το Δικαστήριο και μπορούν μόνο να το βοηθήσουν.

³⁰ Στο ίδιο, σελ.23.

2.3 Προκλήσεις κατά το έργο τους

Πέρα από τα παραπάνω, τα οποία σκιαγραφούν λεπτομερώς τον τρόπο με τον οποίο οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις στηρίζουν το έργο του Δικαστηρίου και εντάσσουν στους στόχους τους την απόδοση και προαγωγή της δικαιοσύνης, πρέπει να σημειωθούν και τα εμπόδια που έχουν να αντιμετωπίσουν οι ΜΚΟ στο έργο τους τα οποία πολλές φορές αναιρούν την αποτελεσματικότητα των προσπαθειών τους. Τα εμπόδια αυτά είναι που τονίζουν την σημασία της δράσης τους.

Προκειμένου οι οργανώσεις να περισυλλέξουν όλα τα απαραίτητα αποδεικτικά στοιχεία που ενδεχομένως να οδηγήσουν στην έναρξη έρευνας επί ενός ζητήματος, θέτουν σε μεγάλο κίνδυνο την δική τους ακεραιότητα. Το ΔΠΔ είναι ένα πολιτικό όργανο, το οποίο σχετίζεται με τα Ηνωμένα Έθνη και η ενασχόληση μαζί του μπορεί να υπονομεύσει την αμεροληψία των ΜΚΟ, γεγονός που μπορεί να επηρεάσει την ασφάλεια των ανθρώπων με τους οποίους συνεργάζονται και την ασφάλεια των προσωπικού καθώς και την πρόσβαση στις κοινότητες όπου θέλουν να εργαστούν. Η φύση του αυτή συνεπάγεται την διαταραχή τοπικών ειρηνευτικών προσπαθειών και την έγερση αντιδράσεων. Επιπλέον, η έλλειψη πόρων από το ίδιο το Δικαστήριο αλλά και η προσφορά τεχνογνωσίας που θα βοηθούσε στην ομαλότερη διεξαγωγή των διαδικασιών, επιβαρύνει τις ίδιες τις οργανώσεις και τις κάνει να φαίνονται αντίθετες στο Δικαστήριο παρά την πρόθεση τους να παράσχουν δικαστική αρωγή.

Ένα από τα μεγαλύτερα εμπόδια που έχουν να αντιμετωπίσουν οι ΜΚΟ, είναι η ουσιαστική προσέγγιση της Εισαγγελίας και η προσπάθεια πειθούς της ώστε να σημάνει την έναρξη μιας ερευνητικής διαδικασίας από το Γραφείο του Εισαγγελέα. Κάθε χρόνο το Δικαστήριο λαμβάνει μεγάλο αριθμό αιτημάτων (“communications”³¹) και πληροφοριών από ΜΚΟ, τα οποία περιγράφουν λεπτομερώς διεθνή εγκλήματα που οι ίδιες θεωρούν ότι πρέπει να διερευνηθούν. Μόνο πέντε λέγεται ότι προχώρησαν σε επίσημες έρευνες (Anderson, 2023). Εκπρόσωπος της κοινωνίας των πολιτών αναφέρει ότι: *“Preliminary examinations are like an iron door that is very difficult to get through”*, δηλαδή φαίνεται να είναι σχεδόν ακατόρθωτο για μια υπόθεση να ξεπεράσει τις προκαταρκτικές έρευνες και εν τέλει να φτάσει σε δίκη (Nassar, Schurr και Kiswanson, 2020:10). Οι προκαταρκτικές εξετάσεις αποτελούν σημαντική φάση της διαδικασίας απονομής δικαιοσύνης στο ΔΠΔ καθώς είναι το στάδιο αυτό όπου το Γραφείο του Εισαγγελέα αποφασίζει εάν η έναρξη έρευνας σε μια δεδομένη κατάσταση είναι

³¹ “Communications” είναι η επίσημη λέξη στο ΔΠΔ για αυτό που θα μπορούσε να ισοδυναμεί σε άλλα νομικά συστήματα με καταγγελία, ή για αυτό που θεωρείται ως ένας τρόπος για τις ΜΚΟ να ασκούν πιέσεις στο δικαστήριο, συγκεκριμένα στο γραφείο του Εισαγγελέα (Anderson, 2023)

δικαιολογημένη. Το Γραφείο του Εισαγγελέα έχει ξεκινήσει 26 προκαταρκτικές εξετάσεις μέχρι σήμερα. Οι προκαταρκτικές εξετάσεις που έχουν ήδη διεξαχθεί προκαλούν διάφορες ανησυχίες, μεταξύ των οποίων ιδίως ως προς (α) τη χρονική διάρκεια που χρειάζεται η Εισαγγελέα για να ολοκληρώσει προκαταρκτικές εξετάσεις, και τις συνέπειες των καθυστερήσεων (β) τους παράγοντες του εξωτερικού περιβάλλοντος που συμβάλλουν στις καθυστερήσεις και στην ασαφή αντιμετώπιση των προκαταρκτικών διαδικασία εξέτασης και (γ) στην απουσία ενημέρωσης και πληροφόρησης του κοινού από το Δικαστήριο κατά τη φάση της προκαταρκτικής εξέτασης (Nassar, Schurr και Kiswanson, 2020:11).

Από την αρχή της λειτουργίας του το Δικαστήριο έχει δεχτεί περίπου 15.000 αιτήματα από ΜΚΟ, τα οποία περνούν από μια διαδικασία ξεκαθαρίσματος. Τα στάδια περιλαμβάνουν την αξιολόγηση της δικαιοδοσίας, το κατά πόσο τα φερόμενα εγκλήματα εμπίπτουν στην εντολή του δικαστηρίου, το κατά πόσο υπάρχουν τοπικές δίκες και το κατά πόσο θα ήταν προς το συμφέρον της δικαιοσύνης να προχωρήσει η διαδικασία. Σύμφωνα με αναφορές, μόνο 5 υποθέσεις έφτασαν στο στάδιο της προκαταρκτικής έρευνας ύστερα από την συμβολή τρίτων και την παροχή σχετικών πληροφοριών³² (Anderson, 2023).

Παράλληλα, δεν υπάρχει και η απαραίτητη διαφάνεια ως προς τα κριτήρια με τα οποία οι εισαγγελικές αρχές αποφασίζουν την απόρριψη μιας αίτησης. Χαρακτηριστικά, η Megan Hirst, βρετανίδα ποινικολόγος, αναφέρει ότι *“If you are an NGO, trying to submit a useful communication to the Office of the Prosecutor it can be difficult.”*. Την ίδια δυσκολία επιβεβαιώνει και η Jimena Reyes, διευθύντρια των γραφείων του International Federation for Human Rights (FIDH) στην Αμερική, λέγοντας ότι για κάθε αίτημα που υποβάλλεται έχουν προηγηθεί τουλάχιστον 1-2 χρόνια προετοιμασίας από την πλευρά της οργάνωσης. Η απόρριψη της προεργασίας αυτής αποθαρρύνει τις οργανώσεις οι οποίες χάνουν σταδιακά την πίστη τους απέναντι στην αποτελεσματικότητα του Δικαστηρίου (Anderson, 2023).

Τα εμπόδια αυτά εγείρουν ανησυχίες για την πορεία της συνεργασίας της κοινωνίας των πολιτών και του Δικαστηρίου εφόσον η διεξαγωγή των διαδικασιών δεν διευκολύνει το έργο των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, που όπως αποδείχθηκε και προηγουμένως είναι ζωτικής σημασίας για το όργανο.

³² Βενεζουέλα, Φιλιππίνες, Μπανγκλαντές (Μιανμάρ), Μπουρούντι, καθώς και η επανέναρξη της κατάστασης σχετικά με τη συμπεριφορά των βρετανικών δυνάμεων στο Ιράκ.

Κεφάλαιο 3ο: Case Study: Ο πόλεμος στην Ουκρανία και η κινητοποίηση των ΜΚΟ

3.1 Αναδρομή των ιστορικών γεγονότων

Αφού έχει προηγηθεί η παραπάνω ανάλυση των τρόπων με τους οποίους οι ΜΚΟ βοηθούν και συνεργάζονται με το Δικαστήριο, κρίνεται αναγκαία η εξέταση μιας περιπτωσιολογικής μελέτης ώστε να εξεταστεί και ο τρόπος με τον οποίο οι πρακτικές αυτές εφαρμόζονται σε πραγματικές συνθήκες όπου επικρατεί ένοπλη σύρραξη και παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Παρακάτω, θα γίνει αναφορά στον πόλεμο μεταξύ Ρωσίας και Ουκρανίας και του πως η συλλογή στοιχείων από τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις βοήθησε ώστε να ξεκινήσει σχετική έρευνα από την πλευρά του Δικαστηρίου.

Η κήρυξη του πολέμου από την πλευρά της Ρωσία κατά της Ουκρανίας, έπεσε σαν κεραυνός εν αιθρία και τάραξε τόσο την ευρύτερη περιοχή της Ευρώπης όσο και όλο τον κόσμο. Ωστόσο, το γεγονός αυτό δεν θα έπρεπε να προκαλέσει μεγάλη έκπληξη καθώς οι σχέσεις των δύο χωρών ήταν ανέκαθεν τεταμένες λόγω της κοινής ιστορίας που τις χαρακτηρίζει αλλά και της γεωγραφικής εγγύτητας.

Το 2010 τα ηνία του Ουκρανικού κράτους αναλαμβάνει ο φιλορώσος Βίκτορ Γιανουκόβιτς με την χώρα να βρίσκεται σε κρίσιμη οικονομική κατάσταση, με τις πολιτικές του να μην φέρουν ουσιαστικά αποτελέσματα και την διαφθορά να κυριαρχεί (Menon και Rumer 2015). Ήδη από το 2008 διεξάγονταν διαπραγματεύσεις με την Ευρωπαϊκή Ένωση για την σύναψη μιας συμφωνίας εμπορικής συνεργασίας της λεγόμενης Deep and Comprehensive Free Trade Area, η οποία θα παρείχε πρόσβαση στις ευρωπαϊκές αγορές και θα έφερνε την Ουκρανία πιο κοντά στην Δύση. Η Ρωσία θέλοντας να αποτρέψει μια τέτοια κίνηση, προσπάθησε να πείσει την κυβέρνηση να ενταχθεί στην Ευρασιατική Οικονομική Ένωση χορηγώντας της παράλληλα δάνεια δισεκατομμυρίων δολαρίων. Ο Γιανούκοβιτς λοιπόν ύστερα από έντονες πιέσεις και θέλοντας να προστατεύσει τα συμφέροντα της κυβέρνησης του, απέρριψε την συμφωνία τον Νοέμβριο του 2013 απομακρύνοντας την χώρα από την Δύση και πυροδοτώντας μια από τις μεγαλύτερες κρίσεις (Menon και Rumer 2015).

Ξεκινούν διαδηλώσεις οι οποίες παίρνουν το όνομα Euromaidan από την κεντρική πλατεία του Κιέβου και διαρκούν μήνες με συγκρούσεις μεταξύ των πολιτών και της αστυνομίας, με χιλιάδες διαμαρτυρόμενους και εκατοντάδες νεκρούς. Οι διαδηλώσεις αυτές αποτέλεσαν την έκφραση δυσανεξίας απέναντι στα χρόνια πολιτικής διαφθοράς και φιλορωσικής στάσης αλλά και της επιθυμίας συνύπαρξης με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Βίαιες διαμαρτυρίες ακολούθησαν

και τους επόμενους μήνες με τους διαδηλωτές να φτάνουν τις εκατοντάδες χιλιάδες και να εξαπλώνονται σε όλη την χώρα καταλαμβάνοντας κυβερνητικά κτίρια.

Προκειμένου να επέλθει αποκλιμάκωση της κατάστασης και αφού ο πρωθυπουργός Αζάροφ είχε ήδη παραιτηθεί, στις 21 Φεβρουαρίου προκύπτει σύναψη συμφωνίας μεταξύ του Γιανούκοβιτς και της αντιπολίτευσης με στόχο την δημιουργία μεταβατικής κυβέρνησης, την εφαρμογή συνταγματικών μεταρρυθμίσεων και την διεξαγωγή εκλογών³³. Ύστερα, τόσο ο ίδιος όσο και η κυβέρνηση του εγκατέλειψαν την χώρα ενώ το Ουκρανικό Κοινοβούλιο προέβη στην καθαίρεσή του (Walker, 2014). Η Ρωσία από την πλευρά της θεώρησε τα παραπάνω αποτέλεσμα πραξικοπήματος το οποίο είχε υποκινηθεί από την Δύση ώστε να προκύψει αντικατάσταση της κυβέρνησης και ο ορισμός φιλο-αμερικανού Προέδρου³⁴.

Η εσωτερική αστάθεια και η έλλειψη κεντρικής εξουσίας που επικρατούσε στην χώρα διαμόρφωσαν τις ιδανικές συνθήκες τις οποίες εκμεταλλεύτηκαν ρωσόφιλοι στα ανατολικά της χώρας ώστε να εκφράσουν την επιθυμία τους για απόσχιση της Κριμαίας από την Ουκρανία η οποία μέχρι τότε απολάμβανε καθεστώς αυτονομίας³⁵. Οι αυτονομιστές σταδιακά καταλάμβαναν κυβερνητικά κτίρια ενώ παράλληλα ο Πρόεδρος Πούτιν αποφάσιζε την διεξαγωγή στρατιωτικής άσκησης στα σύνορα της Ουκρανίας. Ακολουθούν καταλήψεις αεροδρομίων, αποκλεισμοί τηλεπικοινωνιών, αποκοπή από την υπόλοιπη Ουκρανία και εισβολή ενόπλων δυνάμεων χωρίς διακριτικά³⁶. Στις 11 Μαρτίου το Ανώτατο Εθνικό Συμβούλιο της Κριμαίας διακήρυξε την ανεξαρτησία της και την δημιουργία κυρίαρχου κράτους. Διεξάγεται στις 16 Μαρτίου παράνομο δημοψήφισμα στην περιοχή αναφορικά με την ενσωμάτωση της Κριμαίας στην Ρωσία με το 96% του πληθυσμού να ψηφίζει υπέρ και την ίδια να προβαίνει σε αναγνώριση και προσάρτηση της³⁷.

Στις 15 Απριλίου το Ουκρανικό Κοινοβούλιο ανακηρύσσει την Κριμαία κατεχόμενο έδαφος και δίνει εντολή για την έναρξη αντιτρομοκρατικής επιχείρησης κατά των αυτονομιστών ώστε να γίνει ανακατάληψη των κυβερνητικών κτιρίων ενώ η Υπουργός Εξωτερικών της Ρωσίας Sergey Lavrov απειλεί με χρήση βίας και συγκεκριμένα με χρήση πυρηνικών όπλων, σε περίπτωση απόπειρας αλλαγής του status quo της περιοχής θυμίζοντας έτσι το στρατιωτικό δόγμα που είχε δημοσιεύσει η Ρωσία το 2010 (Keck, 2014).

³³ The Guardian, "Agreement on the Settlement of Crisis in Ukraine - full text", 21/2/2014. Διαθέσιμο [εδώ](#)

³⁴ BBC News, "Putin on Ukraine crisis: 'It is an unconstitutional coup'", 4/3/2014. Διαθέσιμο [εδώ](#)

³⁵ BBC News, "Ukraine Crimea: Rival rallies confront one another", 26/2/2014. Διαθέσιμο [εδώ](#)

³⁶ Στο ίδιο

³⁷ BBC News, "Crimea referendum: Voters 'back Russia union", 16/3/2014. Διαθέσιμο [εδώ](#)

Το καλοκαίρι του 2014 συνεχίζεται με εχθροπραξίες μεταξύ των μερών, βίαιες διαδηλώσεις, βομβαρδισμούς των ουκρανικών θέσεων και την κατάληψη εδαφών από τους αυτονομιστές του Ντονέτσκ και Λουγκάνσκ οι οποίοι προηγουμένως είχαν αυτοανακηρύξει την ανεξαρτησία τους ως Λαϊκές Δημοκρατίες. Στις 5 Σεπτεμβρίου, ύστερα από διαπραγματεύσεις όλων των μερών και με την συμβολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπογράφεται η πρώτη κατάπαυση του πυρός στο Μίνσκ η οποία ωστόσο δεν εφαρμόστηκε καθώς η χρήση βίας σε περιοχές όπως το Ντονμπάς από αυτονομιστές συνεχίστηκε και τους επόμενους μήνες. Οι προσπάθειες για πολιτική διευθέτηση της κατάστασης και τερματισμό

των εχθροπραξιών συνέχισαν και είχαν ως αποτέλεσμα την δεύτερη συμφωνία στο Μίνσκ τον Φεβρουάριο του 2015 η οποία όμως δεν κατάφερε να φέρει κανένα θετικό αποτέλεσμα μιας και δεν κατάφερε να εφαρμοστεί πλήρως μιας και η Ρωσία δεν θεωρούσε τον εαυτό της μέρος των συρράξεων. Η εμπόλεμη κατάσταση στην ανατολική Ουκρανία συνεχίστηκε για τα επόμενα χρόνια με μικρής ή μεγάλης κλίμακας ένοπλες συρράξεις να λαμβάνουν χώρα στις προαναφερθείσες περιοχές. Χαρακτηριστικά, το 2017 κατά μέσο όρο πέθαινε 1 Ουκρανός στρατιώτης κάθε 3 μέρες ενώ τα αυτονομιστικά και ρωσικά στρατεύματα έφταναν τις 45.000.

Πλησιάζοντας στο πιο πρόσφατο παρελθόν, η κρίση μεταξύ των δύο χωρών συνεχίζει να μαίνεται και να κλιμακώνεται καθημερινά. Στις αρχές του 2021 παρατηρήθηκε μια αύξηση των ρωσικών στρατευμάτων μεταξύ των συνόρων Ντονμπάς-Ρωσίας (Schogol, 2022) ενώ σύμφωνα με τον Οργανισμό Ασφάλειας και Συνεργασίας στην Ευρώπη ο οποίος επιτηρούσε την περιοχή, η εκεχειρία παραβιαζόταν όλο και πιο συχνά.

Στις 21 Φεβρουαρίου 2022 ο Ρώσος Πρόεδρος εξέδωσε τηλεοπτικό προεδρικό διάγγελμα με το οποίο αναγνώριζε την ανεξαρτησία των περιοχών Ντονέτσκ και Λουγκάνσκ και έδωσε εντολή στα ρωσικά στρατεύματα να εισβάλλουν στις περιοχές με σκοπό την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας στους ρωσόφωνους³⁸. Στις 24 Φεβρουαρίου ξεκινά επίσημα η σύρραξη με την Ρωσία να εξαπολύει πυραύλους κατά της Ουκρανίας και τον στρατό που είχε συγκεντρωθεί τους προηγούμενους μήνες να εισβάλλει.

Μετά από αυτά τα γεγονότα, η Ουκρανία σπεύδει στις 9 Απριλίου 2014 να επικυρώσει το Καταστατικό της Ρώμης, διακηρύσσοντας έτσι την αποδοχή της απέναντι στην δικαιοδοσία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου³⁹. Με την πράξη αυτή πλέον το Δικαστήριο είχε το δικαίωμα να επιληφθεί επί των εγκλημάτων του άρθρου 5 που είχαν διαπραχθεί από τις

³⁸ Vladimir Putin, Address by the President of the Russian Federation, 21/2/2022. Διαθέσιμο [εδώ](#)

³⁹ Embassy of Ukraine, Declaration of Recognition, N61219/35-673-384. Διαθέσιμο [εδώ](#)

21/11/2013 έως και τις 22/2/2014. Παρότι ούτε η Ρωσία αλλά ούτε η Ουκρανία είναι συμβαλλόμενα κράτη στο Καταστατικό της Ρώμης το οποίο διέπει το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, σύμφωνα με το άρθρο 12§3 έχουν το δικαίωμα να αποδεχτούν την δικαιοδοσία του. Με δεύτερη δήλωση του στις 4 Φεβρουαρίου του 2015 παρέτεινε την αποδοχή της δικαιοδοσία του επ' αόριστον με σκοπό την αναγνώριση και την δίωξη ατόμων υπεύθυνα για εγκλήματα πολέμου και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας που διεπράχθησαν από τις 20 Φεβρουαρίου του 2014 και μετά⁴⁰. Με βάση την παραπάνω διακήρυξη της Ουκρανίας, ο Εισαγγελέας στις 25 Απριλίου 2014 διέταξε την διεξαγωγή μιας προκαταρκτικής έρευνας (preliminary investigation) αναφορικά με τα γεγονότα του Euromaidan⁴¹. Στην συγκεκριμένη περίπτωση έχουμε διεθνή ένοπλη σύρραξη μεταξύ των δύο κρατών που ξεκινά το 2022 και παράνομη κατοχή της Κριμαίας από το 2014. Σύμφωνα με το Καταστατικό, το Δικαστήριο μπορεί να δικάσει άτομα για εγκλήματα που αναφέρονται στο άρθρο 5 όπως το έγκλημα της γενοκτονίας που ορίζεται στο άρθρο 6, τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας που ορίζονται στο άρθρο 7, τα εγκλήματα πολέμου που ορίζεται στο άρθρο 8 και το έγκλημα της επίθεσης το οποίο ορίζεται άρθρο 8 bis⁴². Ωστόσο, καθώς τα δύο κράτη δεν έχουν υπογράψει το Καταστατικό, το Δικαστήριο δεν έχει την δικαιοδοσία να δικάσει για το έγκλημα της επίθεσης σύμφωνα με το άρθρο 15 bis 5.

Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, προηγούνται αρκετά στάδια μέχρι την έκδοση εντάλματος σύλληψης και σε αυτό το αρχικό, σκοπός είναι να επιβεβαιωθεί ότι υπάρχουν αρκετά στοιχεία ώστε να ξεκινήσει μια επίσημη έρευνα. Γίνεται συλλογή και αξιολόγηση πληροφοριών και μαρτυριών ώστε να συνεχίσει η έρευνα και η δίωξη αν υπάρξει βάσιμη υποψία παραβιάσεων. Στις 11 Δεκεμβρίου 2020 το Γραφείο του Εισαγγελέα δήλωσε ότι έχοντας ολοκληρώσει την αρχική του έρευνα συμπέρανε ότι υπήρχαν αρκετά στοιχεία που να διαμορφώνουν μια βάσιμη υποψία για την τέλεση εγκλημάτων πολέμου και εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας που υπάγονται στην δικαιοδοσία του Δικαστηρίου⁴³. Διαπιστώθηκε το 2016 ότι η κατάσταση στην Κριμαία και την Σεβαστούπολη συνιστούσε διεθνή ένοπλη σύρραξη

⁴⁰ Minister for Foreign Affairs of Ukraine, Declaration of the Verkhovna Rada of Ukraine, 4/2/2015. Διαθέσιμο [εδώ](#)

⁴¹ International Criminal Court, Report on Preliminary Examination Activities 2020, σελ.69. Διαθέσιμο [εδώ](#)

⁴² “*“crime of aggression” means the planning, preparation, initiation or execution, by a person in a position effectively to exercise control over or to direct the political or military action of a State, of an act of aggression which, by its character, gravity and scale, constitutes a manifest violation of the Charter of the United Nations.*”. Διαθέσιμο [εδώ](#)

⁴³ International Criminal Court, Information for victims-Ukraine. Διαθέσιμο [εδώ](#)

μεταξύ Ουκρανίας και Ρωσικής Ομοσπονδίας, με την Κριμαία να τελεί υπό καθεστώς κατοχής και το δίκαιο του πολέμου να εφαρμόζεται από τις 26 Φεβρουαρίου και μετά.

Καταγράφηκαν έντονες μάχες σε περιοχές του Ντονέτσκ οι οποίες φαίνεται να υποστηρίζονται από ένοπλες δυνάμεις και πυρομαχικά που είχε αποστείλει η Ρωσία. Υπήρχαν βάσιμες υποψίες που έκαναν το Δικαστήριο να πιστεύει πως από τις 26 Φεβρουαρίου και μετά τελέστηκαν εγκλήματα που αφορούν εξαφανίσεις και δολοφονίες, βασανιστήρια, απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση, επιστράτευση πολιτών της Κριμαίας από την Ρωσία, στέρηση δικαιώματος σε δίκαιη δίκη, παράνομη μετακίνηση πολιτών έξω από την Κριμαία, παράνομη δήμευση περιουσίας και παρενόχληση του Ταταρικού πληθυσμού Κριμαίας. Τα παραπάνω συνιστούν παραβιάσεις των άρθρων 8(2)(a)(i), (a)(ii), (a)(v), (a)(vi), (a)(vii), 8(2)(b)(viii), (b)(xiii) και (b)(xxi) του Καταστατικού της Ρώμης⁴⁴.

3.2 Η συνδρομή των ΜΚΟ

Μετά την εισβολή της Ρωσίας, διάφορες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις έσπευσαν να παράσχουν ανθρωπιστική βοήθεια αλλά και να κάνουν καταγραφή των γεγονότων και των παραβιάσεων. Οι ΜΚΟ παρακολουθούσαν διαρκώς τις περιοχές των ιδιαίτερων ενδιαφερόντων τους, γεγονός που βοήθησε στην ταξινόμηση των πληροφοριών και παρείχε πλαίσιο και εστίαση σε συγκεκριμένες περιοχές όπου μπορεί να υπάρχει λόγος ανησυχίας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι εκθέσεις ΜΚΟ που εστιάζουν στην καταστροφή θρησκευτικής περιουσίας και στη θυματοποίηση θρησκευτικών ηγετών και πιστών κατά τη διάρκεια του πολέμου στην Ουκρανία. Δείχνουν ότι υπήρξαν εκτεταμένες ζημιές σε θρησκευτικά κτίρια σε όλη την Ουκρανία χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η θρησκευτική τους ιδιότητα και ότι ορισμένοι θρησκευτικοί ηγέτες και πιστοί έχουν συλληφθεί ή σκοτωθεί. Οι εκθέσεις αυτές μπορεί να παρέχουν αποδείξεις για εγκληματικές πράξεις με βάση τη θρησκεία (Coleman, 2023).

Χαρακτηριστικά, η έκθεση αναφέρει ότι από τις 24 Φεβρουαρίου 2022 έως τις 24 Φεβρουαρίου 2023, ως αποτέλεσμα της πλήρους εισβολής της Ρωσικής Ομοσπονδίας στην Ουκρανία, τουλάχιστον 415 θρησκευτικά κτίρια υπέστησαν ζημιές. Μεταξύ αυτών είναι εκκλησίες και οίκοι προσευχής, παρεκκλήσια και σταυροί στην άκρη του δρόμου, βασιλικές αίθουσες, συναγωγές, τζαμιά, χατσκάρ και μνημεία, θρησκευτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα.

⁴⁴ International Criminal Court, Report on Preliminary Examination Activities (2019), 5/12/2019. σελ.70. Διαθέσιμο [εδώ](#)

Μεταξύ των κατεστραμμένων θρησκευτικών κτίρια, περισσότερα από 100 είτε καταστράφηκαν ολοσχερώς είτε υπέστησαν σοβαρές ζημιές. και δεν μπορούν πλέον να χρησιμοποιηθούν για θρησκευτικές λειτουργίες. Τουλάχιστον 101 θρησκευτικά κτίρια έχουν υποστεί μεσαίου επιπέδου ζημιές, δηλαδή οι λατρείες μπορούν να αποκατασταθούν μόνο μετά από εργασίες επισκευής. Ως αποτέλεσμα των στρατιωτικών επιχειρήσεων, τουλάχιστον 13 θρησκευτικά κτίρια με το καθεστώς των μνημείων της περιφερειακής και 5 μνημεία εθνικής σημασίας υπέστησαν ζημιές (Basauri, Fenno, Khalikov κ.α, 2023:13). Οι καταστροφές αυτές εκτείνονται στις περιοχές του Ντόνετσκ και Λουχάνς, του Χαρκόβου και της Ζαπορίζια (Basauri, Fenno, Khalikov κ.α, 2023:14). Με την έναρξη των βομβαρδισμών των ουκρανικών πόλεων, πολλά θρησκευτικά κτίρια άνοιξαν για να υποδεχτούν τον πληθυσμό ως καταφύγια κατά των βομβαρδισμών, κέντρα διανομής ανθρωπιστικής βοήθειας και καταφύγια για εκτοπισμένους. Ωστόσο, παρά το προστατευόμενο καθεστώς τους, οι χώροι λατρείας ήταν εξίσου ευάλωτοι στους βομβαρδισμούς όπως και άλλες μη στρατιωτικές τοποθεσίες. Συγκεκριμένα, το βράδυ της 12ης Μαρτίου 2022, η πρώτη αεροπορική επιδρομή πραγματοποιήθηκε στην Ιερά Μονή Κοίμηση της Θεοτόκου Sviatohirsk Lavra, όπου εκείνη τη στιγμή, είχαν βρει καταφύγιο περίπου 500 άμαχοι, οι οποίοι αναγκάστηκαν να φύγουν ή έχασαν τα σπίτια τους. Αργότερα, η Λαύρα δέχθηκε επανειλημμένα πυρά, με αποτέλεσμα να σκοτωθούν και να τραυματιστούν πολίτες και μοναχοί (Basauri, Fenno, Khalikov κ.α, 2023:17).

Είναι γεγονός ότι Θρησκευτικά κτίρια⁴⁵ χαρακτηρίζονται ως μη στρατιωτικοί στόχοι κατά των οποίων υπάρχει απαγόρευση επίθεσης σύμφωνα με άρθρο 52 παράγραφος 1 του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου: *"Civilian objects shall not be the object of attack or of reprisals"*⁴⁶. Επίσης σύμφωνα με τον κανόνα 7 του εθιμικού διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου: *"The parties to the conflict must at all times distinguish between civilian objects and military objectives. Attacks may only be directed against military objectives. Attacks must not be directed against civilian objects"*⁴⁷, δηλαδή τα μέρη μιας σύγκρουσης πρέπει να κάνουν πάντοτε διάκριση μεταξύ πολιτικών αντικειμένων και στρατιωτικών στόχων, οι επιθέσεις μπορούν να στρέφονται μόνο κατά στρατιωτικών στόχων και οι επιθέσεις δεν πρέπει να στρέφονται κατά πολιτικών αντικειμένων. Αυτός ο κανόνας ενσωματώνει την αρχή της διάκρισης που είναι απαραίτητη για το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο και θεσπίζει την

⁴⁵ κτίρια που χρησιμοποιούνται για θρησκευτικούς σκοπούς ή ανήκουν σε θρησκευτικές οργανώσεις.

⁴⁶ Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts.8/6/1977.

⁴⁷ Rule 7. International Humanitarian Law Databases. Διαθέσιμο [εδώ](#)

προστασία των αμάχων ατόμων και αντικειμένων. Η καταγραφή του μεγάλου αριθμού επιθέσεων εις βάρος θρησκευτικών μνημείων και κατ'επέκτασιν εναντίον αμάχων, μπορεί να αποτελέσει στοιχείο που καταδεικνύει την τέλεση εγκλημάτων πολέμου. Με την σειρά τους, οι αναφορές αυτές των καταστροφών, χαρτογραφούν την έκταση των εχθροπραξιών και των επιθέσεων από την πλευρά της Ρωσίας και δίνουν την γενικότερη αίσθηση ότι έχουν διαπραχθεί εγκλήματα πολέμου, δημιουργώντας έτσι μια εύλογη βάση για την έναρξη προκαταρκτικής έρευνας.

Με την σειρά του, το Institute for Religious Freedom (IRF) με έδρα στο Κίεβο, δημοσίευσε μια έκθεση στις 15 Ιουλίου 2022. Το IRF κατάφερε να ξεκινήσει τη συλλογή δεδομένων από τις πρώτες ημέρες της εισβολής και έκτοτε συγκεντρώνει στοιχεία και παρακολουθεί την κατάσταση. Οι ερευνητές του έχουν επίσης πραγματοποιήσει έρευνα σε ηγέτες και επίσημους εκπροσώπους εκκλησιών και θρησκευτικών ενώσεων. Χρησιμοποιώντας αυτά τα στοιχεία, έχουν τεκμηριώσει επιθέσεις και έχουν καταγράψει μαρτυρίες αυτοπτών μαρτύρων σε διάφορες περιοχές της Ουκρανίας (Coleman, 2023).

Εξίσου σημαντική είναι και η συνεισφορά του Public Law & International Policy Group. Με δική του πρωτοβουλία, δημιουργήθηκε σχετικός ιστότοπος το, Ukraine Transitional Justice and Documentation, στον οποίο οργανώσεις αλλά και άτομα μπορούν να ανεβάσουν αποδεικτικά στοιχεία και μαρτυρίες τα οποία υποστηρίζουν την διάπραξη εγκλημάτων από την πλευρά της Ρωσίας. Για την επίτευξη του έργου αυτού συνεργάζεται με επιμέρους οργανώσεις όπως οι Ukraine 5AM Coalition, Truth Hounds, eyeWitness to Atrocities και Bellingcat⁴⁸. Ο Roman Avramenko, εκτελεστικός διευθυντής της οργάνωσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα Truth Hounds, έχει αναφέρει ότι η συνεργασία μεταξύ αξιωματούχων και ακτιβιστών για τα ανθρώπινα δικαιώματα έβαινε καλώς και πως υπήρχε υποστήριξη μεταξύ των δύο πλευρών ώστε να διευκολυνθεί το έργο τους. Εξήγησε ότι οι ΜΚΟ είχαν δημιουργήσει τηλεφωνικές γραμμές για τη συλλογή μαρτυριών αυτοπτών μαρτύρων καθώς και τη συλλογή στοιχείων επί τόπου και είτε ότι ήταν σε θέση να ανταλλάσσουν πληροφορίες με τις αρχές χάρη σε μια ηλεκτρονική βάση δεδομένων που είχε δημιουργηθεί ειδικά. Κατά καιρούς, οι ΜΚΟ διεξήγαγαν και τις δικές τους έρευνες, είπε. Πρόσθεσε επίσης, ότι οι Ουκρανοί ερευνητές εκπαιδύσαν ανθρώπους για να αναγνωρίζουν ένα έγκλημα πολέμου (Burdyga, 2023). Η Tetiana Pechonchuk από το Κέντρο Πληροφόρησης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα της Ουκρανίας, συμπλήρωσε λέγοντας ότι οι αναγκαστικές απελάσεις είναι ένα παράδειγμα

⁴⁸ Ukraine Transitional Justice & Documentation-About this Website, Where to send documentation. Διαθέσιμο [εδώ](#) και [εδώ](#)

εγκλημάτων πολέμου που είναι δύσκολο να αναγνωριστούν τόσο από τις αρχές όσο και από τα ίδια τα θύματα. Δήλωσε μάλιστα ότι *"Στις επιτόπιες αποστολές του, ο οργανισμός έχει καταγράψει 233 περιπτώσεις εκτοπίσεων, για παράδειγμα από χωριά στην περιοχή του Χάρκοβου κατά μήκος των συνόρων με τη Ρωσία. Καθώς παίρναμε συνεντεύξεις από ανθρώπους, συνειδητοποιήσαμε ότι σχεδόν κανένα από τα θύματα δεν είχε ειδοποιήσει τις αρχές. Πολλοί δεν είχαν καν συνειδητοποιήσει ότι είχε διαπραχθεί έγκλημα εις βάρος τους, επειδή οι απελάσεις είχαν καμουφλαριστεί ως μέτρα εκκένωσης"* (Burdyga, 2023).

Με την σειρά τους, οι οργανώσεις αυτές αφού έχουν περισυλλέξει και έχουν εξακριβώσει μέχρι ένα σημείο την αξιοπιστία των στοιχείων που ενδεχομένως αποδεικνύουν ότι έχουν διαπραχθεί εγκλήματα πολέμου, απευθύνονται στο Γραφείο του Εισαγγελέα ώστε να ασκήσουν πίεση και να ξεκινήσει προκαταρκτική έρευνα. Στην περίπτωση της Truth Hounds, η ίδια αναφέρει ότι ύστερα από έρευνα που διεξήγαγε, συμπέρανε ότι ο θάνατος του δημοσιογράφου Guillaume Briquet αποτελεί έγκλημα πολέμου καθώς και ο ίδιος αναφέρει ότι δέχθηκε επίθεση από καλά εκπαιδευμένους Ρώσους στρατιώτες. Η οργάνωση φρόντισε για την παραπομπή αυτής της έρευνας στο Γραφείο του Γενικού Εισαγγελέα της Ελβετίας με σκοπό την διεξαγωγή επίσημης έρευνας⁴⁹.

Παρά το γεγονός ότι ενδεχομένως η μεγάλη κινητοποίηση των κρατών και η προσφυγή τους στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο ήταν αυτή που ώθησε τον Εισαγγελέα να ξεκινήσει προκαταρκτική έρευνα, μια τέτοια κίνηση δεν θα ήταν δυνατή χωρίς την συμβολή των ΜΚΟ ο οποίες φρόντισαν από την αρχή των εχθροπραξιών να κάνουν συστηματική καταγραφή των παραβιάσεων και να συντάξουν αναφορές τις οποίες δημοσίευσαν με σκοπό την ευαισθητοποίηση της διεθνούς κοινότητας. Επιπλέον, με κοινή τους επιστολή, ΜΚΟ σε συνεργασία με τον Συνασπισμό (CICC) προσπάθησαν να παροτρύνουν τον Πρόεδρο της Ουκρανίας Βολοντίμιρ Ζελένσκι να επικυρώσει το Καταστατικό της Ρώμης, τονίζοντας την σημασία μιας τέτοιας κίνησης, η οποία θα διευκόλυνε τις διαδικασίες του Δικαστηρίου και θα έφερνε την απόδοση της δικαιοσύνης ένα βήμα πιο κοντά⁵⁰.

⁴⁹ Truth Hounds, The attack on Swiss journalist Guillaume Briquet in Ukraine, 14/4/2023. Διαθέσιμο [εδώ](#)

⁵⁰ Human Rights Watch, Ukraine: Joint NGO Letter on ICC Treaty Ratification, 23/9/2019. Διαθέσιμο [εδώ](#)

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ: Διακυβερνητικά όργανα και οργανισμοί

Έχοντας κάνει μια διεξοδική αναφορά στον τρόπο με τον οποίο η κοινωνία των πολιτών επηρέασε την δημιουργία και λειτουργία του Δικαστηρίου, αλλά και στις σχέσεις συνεργασίας μεταξύ του ίδιου και των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, κρίνεται αναγκαία η αναφορά στην σχέση του οργάνου τόσο με το Συμβούλιο Ασφαλείας όσο και με άλλους ευρωπαϊκούς περιφερειακούς οργανισμούς όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Κεφάλαιο 4ο: Οι σχέσεις του Δικαστηρίου με το Συμβούλιο Ασφαλείας

Σύμφωνα με τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, το Συμβούλιο Ασφαλείας φέρει την ευθύνη για τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Το Συμβούλιο Ασφαλείας μπορεί να λαμβάνει σχετικές αποφάσεις που είναι δεσμευτικές για όλα τα κράτη μέλη του ΟΗΕ. Ο Χάρτης εξουσιοδοτεί το ίδιο ώστε να αποφασίζει για ένα ευρύ φάσμα μέτρων, συμπεριλαμβανομένων των κυρώσεων και της χρήσης βίας, που μπορεί να είναι αναγκαία για τη διατήρηση ή την αποκατάσταση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Το Συμβούλιο μπορεί να λαμβάνει τέτοιες αποφάσεις όταν διαπιστώνει *"την ύπαρξη οποιασδήποτε απειλής για την ειρήνη, παραβίασης της ειρήνης ή επιθετικής πράξης"* σύμφωνα με το άρθρο 39. Συνεπώς, το Συμβούλιο Ασφαλείας διαδραματίζει βασικό ρόλο στην αντιμετώπιση των επιθετικών ενεργειών⁵¹. Το Καταστατικό της Ρώμης, όπως τροποποιήθηκε το 2010, λαμβάνει υπόψη αυτόν τον καίριο ρόλο και διατηρεί τον πρωταρχικό ρόλο του Συμβουλίου Ασφαλείας στον προσδιορισμό μιας πράξης επίθεσης.

Όπως αναφέρθηκε και στο προηγούμενο κεφάλαιο, ένας από τους βασικότερους στόχους της κοινωνίας των πολιτών κατά την διαδικασία διαπραγμάτευσης και σύστασης του Καταστατικού της Ρώμης, ήταν η δημιουργία ενός δικαστικού ποινικού οργάνου ανεξάρτητου, ανεπηρέαστου από τις πολιτικές διαδικασίες και δίκαιου. Ωστόσο, η επιδίωξη αυτή δεν εμπόδισε το Δικαστήριο να συνάψει στενούς δεσμούς συνεργασίας με το Συμβούλιο Ασφαλείας. Ένας από τους βασικότερους τρόπους με τους οποίους το Δικαστήριο συνδέεται με το Συμβούλιο Ασφαλείας είναι μέσω του άρθρου 13 του Καταστατικού. Το άρθρο αυτό δίνει την δυνατότητα στο Συμβούλιο να παραπέμψει στον Εισαγγελέα μία κατάσταση στην οποία φαίνεται να έχουν διαπραχθεί ένα ή περισσότερα εγκλήματα πολέμου. Το άρθρο αυτό

⁵¹ Καταστατικός Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών, 1945. άρθρο 24.

δίνει δύναμη και στα δύο όργανα. Αφενός στο Δικαστήριο, καθώς οι αποφάσεις που λαμβάνει το Συμβούλιο Ασφαλείας είναι δεσμευτικές για όλα τα κράτη και μια τέτοια απόφαση σε κάθε περίπτωση δίνει αξία στο Δικαστήριο και εκφράζει την εμπιστοσύνη των Ηνωμένων Εθνών προς αυτό. Αφετέρου, το Συμβούλιο έχει στην διάθεση του ένα όργανο, ως προέκταση του, με το οποίο μπορεί να συνεργαστεί και να δράσει ουσιαστικά για την διατήρηση της παγκόσμιας ειρήνης και την καταπάτηση της ατιμωρησίας. Ακόμη και αν δεν ήταν από την αρχή σχεδιασμένη και επιθυμητή, η σύνδεση που δημιουργείται μεταξύ των δύο θεσμικών οργάνων, μπορεί και πρέπει να χρησιμοποιηθεί τόσο για την ενίσχυση των προσπαθειών για τη διατήρηση της ειρήνης και της ασφάλειας, όσο και για την προώθηση του συμφέροντος της δικαιοσύνης, έχοντας πάντα και πρωτίστως κατά νου τους απροστάτευτους, τους αμάχους και τα θύματα εγκλημάτων.

Η πρώτη φορά όπου το Συμβούλιο παρέπεμψε υπόθεση στο Δικαστήριο έχει χαραχθεί στην ιστορία και ήταν το 2005 μέσω του Ψηφίσματος 1593. Αφορούσε το Νταρφούρ και προκαλεί ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς το ίδιο δεν αποτελούσε συμβαλλόμενο μέρος του Καταστατικού της Ρώμης, και ως αποτέλεσμα της έρευνας, το ΔΠΔ εξέδωσε για πρώτη φορά ένταλμα σύλληψης για τον εν ενεργεία αρχηγό κράτους (Moss, 2012:5).

Αυτή η απόφαση στηρίχθηκε στην βεβαιότητα του Συμβουλίου ότι η κατάσταση στο Σουδάν αποτελούσε απειλή για τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια σύμφωνα με το άρθρο 39 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Αντανακλούσε επίσης την πεποίθηση ότι οι δίκες των προσώπων που ευθύνονται για τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Νταρφούρ θα συμβάλουν στην αποκατάσταση της ειρήνης και της σταθερότητας στη χώρα και την περιοχή. Ενεργώντας σε σχέση με την απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ για παραπομπή και κατόπιν αιτήματος του εισαγγελέα του ΔΠΔ, το προδικαστικό τμήμα του ΔΠΔ είχε εκδώσει εντάλματα σύλληψης για τέσσερις Σουδανούς αξιωματούχους (Akande, Dapo Du Plessis, κ.α, 2010:5), Η κυβέρνηση του Σουδάν, υπό τον Αλ Μπασίρ, έχει αντιταχθεί σε αυτή την άσκηση δικαιοδοσίας σε σχέση με το Σουδάν. Έχει υποστήριξε ότι παραβιάζεται η κυριαρχία του Σουδάν - τόσο από το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ όσο και από το ΔΠΔ (Akande, Dapo, Du Plessis, κ.α, 2010:5).

Όσον αφορά την διεξαγωγή των ερευνών, σε περίπτωση που η έρευνα κινείται από τον Εισαγγελέα *proprio motu*, ή όταν μια κατάσταση παραπέμπεται από ένα κράτος μέλος, ο Εισαγγελέας πρέπει να ενημερώσει το Συμβούλιο Ασφαλείας σχετικά με την έρευνα και να δώσει στο Συμβούλιο Ασφαλείας έξι μήνες προθεσμία για να διαπιστώσει ότι έχει διαπραχθεί πράξη επίθεσης. Όταν το Συμβούλιο Ασφαλείας αποφασίσει κάτι τέτοιο, ο Εισαγγελέας μπορεί στη συνέχεια να προχωρήσει στην έρευνα σχετικά με το έγκλημα της επίθεσης με τον ίδιο

τρόπο όπως και για τα άλλα τρία βασικά εγκλήματα. Εάν το Συμβούλιο Ασφαλείας δεν προβεί σε τέτοια διαπίστωση εντός έξι μηνών, ο Εισαγγελέας μπορεί να προχωρήσει μόνο εάν το επιτρέψουν οι δικαστές του Προδικαστικού Τμήματος του Δικαστηρίου. Με άλλα λόγια, δεν απαιτείται από το Συμβούλιο Ασφαλείας να προσδιορίσει ενεργά την ύπαρξη επιθετικής πράξης ή να εξουσιοδοτήσει τις έρευνες του ΔΠΔ για να προχωρήσει το Δικαστήριο. Η λύση αυτή κατέστη δυνατή επειδή το άρθρο 15α δημιούργησε ένα καθεστώς που βασίζεται στη συναίνεση και μείωσε έτσι το πεδίο εφαρμογής της δικαιοδοσίας του Δικαστηρίου⁵².

Το Συμβούλιο Ασφαλείας μπορεί επίσης να αναστείλει μια έρευνα για ένα έγκλημα επίθεσης σύμφωνα με το άρθρο 16 του Καταστατικού της Ρώμης για περίοδο ενός έτους. Η διάταξη αυτή εφαρμόζεται εξίσου και στα τέσσερα βασικά εγκλήματα του Καταστατικού της Ρώμης⁵³.

Μέχρι στιγμής, το Συμβούλιο έχει δράσει ακριβώς όπως θα ήταν αναμενόταν από ένα κατεξοχήν πολιτικό όργανο. Οι ενέργειες του Συμβουλίου στις καταγγελίες για παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Σουδάν και τη Λιβύη έρχονται σε μεγάλη αντιπαράθεση με τη σιωπή του απέναντι σε εξίσου αξιόπιστες καταγγελίες για κατάφωρες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου από κυβερνήσεις δυνάμεις στη Σρι Λάνκα, όπου τους τελευταίους μήνες του πολέμου είδαν χιλιάδες αμάχους να υφίστανται αδιάκριτες επιθέσεις. Επίσης, η έλλειψη υποστήριξης για την παραπομπή της κατάστασης στη Συρία στο δικαστήριο επιβεβαίωσε για πολλούς την υποψία ότι τα κράτη με ισχυρούς συμμάχους μεταξύ των 5 μονίμων μελών του Συμβουλίου, μπορούν να ενεργούν χωρίς τον φόβο της τιμωρίας. Αυτή η επιλεκτική χρήση των παραπομπών στο ΔΠΔ από το Συμβούλιο υποδηλώνει ότι οι νομικές αρχές θεωρούνται υποταγμένες στις πολιτικές ατζέντες. Η στάση αυτή με τη σειρά της αμαυρώνει το ευρύτερο έργο του ΔΠΔ, ενισχύοντας τις κατηγορίες ότι το δικαστήριο έχει πολιτικοποιηθεί (Arbour, 2014:199),

Όπως σε κάθε σχέση, έτσι και σε αυτήν υπάρχουν δύσκολα σημεία συνύπαρξης και επικοινωνίας. Πολλά από τα βασικά προβλήματα πηγάζουν από τον τρόπο παραπομπής υποθέσεων στο Δικαστήριο η οποία έχει θέσει περιορισμούς στη δικαιοδοσία του δικαστηρίου και στις πηγές χρηματοδότησης για την πληρωμή των ερευνών. Η πρακτική αυτή έχει περιορίσει τις υποχρεώσεις των κρατών να συνεργάζονται με το δικαστήριο για την εκτέλεση των αποφάσεών του.

⁵² The Global Campaign for Ratification and Implementation of the Kampala Amendments on the Crime of Aggression, The ICC and the UN Security Council. Διαθέσιμο [εδώ](#)

⁵³ Στο ίδιο.

Ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες που επηρεάζουν την έργο του ΔΠΔ είναι η συνεργασία των κρατών και η επιβολή της εφαρμογής της από το Συμβούλιο Ασφαλείας. Επειδή το ΔΠΔ δεν έχει δικές του εξουσίες επιβολής, η συνεργασία των κρατών είναι το βασικό στοιχείο που δίνει νόημα στις αποφάσεις του δικαστηρίου. Οι προκλήσεις της συνεργασίας είναι πολύπλευρες, και αφορούν τις παραπομπές του Συμβουλίου Ασφαλείας, την παρακολούθηση την υποστήριξη από το Συμβούλιο Ασφαλείας, και την πρακτική υποστήριξη τόσο από τα συμβαλλόμενα κράτη όσο και από μη κράτη μέρη για την εκτέλεση των αποφάσεων του δικαστηρίου. Τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας που παραπέμπουν υποθέσεις στο ΔΠΔ πρέπει να εκδίδονται ενεργώντας βάσει του κεφαλαίου VII του του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Ως εκ τούτου, οι αποφάσεις είναι δεσμευτικές για όλα τα κράτη μέλη του ΟΗΕ. Ωστόσο, στις αποφάσεις που αναφέρονται σε καταστάσεις όπως αυτή στο Νταρφούρ, το Συμβούλιο χρησιμοποίησε τις εξουσίες του για να υποχρεώσει μόνο τις χώρες που εμπλέκονται στο ζήτημα να συνεργαστούν με το δικαστήριο. Ενώ τα κράτη που είναι συμβαλλόμενα μέρη του Καταστατικού της Ρώμης υποχρεούνται εξ ορισμού να συνεργάζονται με το δικαστήριο, τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας απλώς προέτρεπαν τα μη συμβαλλόμενα κράτη να συνεργαστούν με το δικαστήριο, περιορίζοντας σημαντικά τη δυνητική αποτελεσματικότητά του⁵⁴.

Επιπλέον, από την πλευρά του Συμβουλίου έχει υπάρξει ελάχιστη πραγματική πολιτική και καμία οικονομική στήριξη που να επεκτείνεται στο δικαστήριο για την υποστήριξη των παραπομπών του Συμβουλίου Ασφαλείας, και αυτή η έλλειψη πρακτικής υποστήριξης έχει υπονομεύσει την αξιοπιστία του δικαστηρίου ως ενός αποτελεσματικού και ισχυρού θεσμού. Στην περίπτωση του Σουδάν, το αρχικό ενδιαφέρον που υποκίνησε την παραπομπή του Συμβουλίου, ακολουθήθηκε από αδράνεια. Αυτή η έλλειψη πολιτικής υποστήριξης μετά την παραπομπή καθιστά το δικαστήριο πιο εύθραυστο, ιδίως καθώς η καταστάσεις που παραπέμπονται σε αυτό από το Συμβούλιο είναι μεγάλης σημασίας (Arbour, 2014:200).

Οι παραπομπές αυτές συνεπάγονται επίσης σοβαρή οικονομική επιβάρυνση των ήδη περιορισμένων οικονομικών δυνατοτήτων του δικαστηρίου. Μια απροσδόκητη παραπομπή μπορεί να επηρεάσει σοβαρά τη λειτουργία του δικαστηρίου, τον προϋπολογισμό και τον προγραμματισμό, ιδίως αν ληφθεί υπόψη ότι οι παραπομπές αυτές έρχονται χωρίς την οικονομική συμβολή του Συμβουλίου. Οι Ηνωμένες Πολιτείες, ειδικότερα, έχουν εκφράσει

⁵⁴ International Peace Institute, The Relationship Between the ICC and the Security Council: Challenges and Opportunities, 2013. Διαθέσιμο [εδώ](#)

έντονα την αντίθεσή τους στο δικαστήριο, καταψηφίζοντας το Καταστατικό της Ρώμης και μη δείχνοντας καμία προθυμία να παράσχουν επιπλέον πόρους (Arbour,2014:200).

Οι σχέσεις μεταξύ του Δικαστηρίου και του Συμβουλίου Ασφαλείας είναι αδιαμφισβήτητες καθώς μάλιστα ορίζονται και από το ίδιο το Καταστατικό της Ρώμης. Προκειμένου να προαχθεί η αποτελεσματικότερη λειτουργία του Δικαστηρίου, ορισμένες αλλαγές στον τρόπο με τον οποίο τα δύο όργανα αλληλεπιδρούν κρίνονται αναγκαίες. Ενδεχομένως το Συμβούλιο να μπορούσε να συνεργαστεί πιο στενά σε υποθέσεις οι οποίες κρίνει ότι είναι ζωτικής σημασίας, ενισχύοντας έτσι και την αξιοπιστία του Δικαστηρίου.

Κεφάλαιο 5ο: Οι σχέσεις του Δικαστηρίου με την Ευρωπαϊκή Ένωση

Πέρα από τις επαφές που διαθέτει το Δικαστήριο με τα Ηνωμένα Έθνη, έχει καταφέρει να συνάψει σχέσεις και με ευρωπαϊκούς περιφερειακούς οργανισμούς όπως είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση μιας και όλα τα κράτη μέλη της έχουν επικυρώσει το Καταστατικό της Ρώμης. Παρακάτω, θα γίνει μια συνοπτική αναφορά στις σχέσεις μεταξύ των δύο.

Όταν άρχισε η προετοιμασία του Καταστατικού της Ρώμης, τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέφρασαν την υποστήριξή τους για την ίδρυση του ΔΠΔ. Παρά την απουσία μιας επίσημης κοινής πολιτικής, τα κράτη μέλη συμφώνησαν στα χαρακτηριστικά του Καταστατικού της Ρώμης. Ήθελαν το ΔΠΔ να είναι ένα μόνιμο και ανεξάρτητο όργανο και τόνισαν την αρχή της συμπληρωματικότητας, τον σαφή ορισμό των εγκλημάτων, τη συνεργασία με το ΔΠΔ και τη σημασία των δικαιωμάτων των κατηγορουμένων (Huikuri, 2019:137).

Η ΕΕ δεν είναι κράτος και, ως εκ τούτου, δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος της Καταστατικού της Ρώμης. Ωστόσο, η ΕΕ εξελίχθηκε ως ένας από τους πιο ένθερμους υποστηρικτές του ΔΠΔ (Rynjaert, 2006) , όχι μόνο όσον αφορά τη συνολική πολιτική της, αλλά και όσον αφορά τη γενναϊόδωρη οικονομική υποστήριξη που παρέχεται στο Δικαστήριο. Η ΕΕ υποστήριξε τη σημασία του να τεθεί τέλος στην ατιμωρησία των δραστών των πιο ειδεχθών διεθνών εγκλημάτων από τα πρώτα βήματα προς την ίδρυση του Δικαστηρίου. Από την έναρξη ισχύος της Σύμβασης της Ρώμης Καταστατικού, η ΕΕ έλαβε σειρά μέτρων για να συνεχίσει να υποστηρίζει και να ενισχύει το ΔΠΔ. Η σημασία που έχει δώσει η ΕΕ στο Δικαστήριο μπορεί να εξηγηθεί τόσο με αναφορά στις ίδιες τις αξίες και τους στόχους της ΕΕ, αλλά και στις στρατηγικές προτεραιότητές της.

Η ΕΕ δεσμεύτηκε να καταπολεμήσει την ατιμωρησία μέσω μιας Κοινής Θέσης⁵⁵ , η οποία καθορίζει το βασικό πλαίσιο που διέπει τις σχέσεις ΕΕ-ΔΠΔ. Η πρώτη κοινή θέση για το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο εγκρίθηκε από την Συμβούλιο το 2001⁵⁶ . Σύμφωνα με τη θεωρία των εξωτερικών σχέσεων της ΕΕ, οι Κοινές θέσεις καθορίζουν τη δήλωση πολιτικής της Ένωσης για ένα συγκεκριμένο θέμα . Η χρονική περίοδος υιοθέτησής της επηρέασε την εστίασή

⁵⁵ Council Common Position 2003/444/CFSP of 16 June 2003 on the International Criminal Court, O.J.

L 150/67, 18.6.2003.

⁵⁶ Στο ίδιο.

της, η οποία επικεντρώθηκε στην έγκαιρη θέση σε ισχύ του Καταστατικού της Ρώμης και στην ίδρυση του ΔΠΔ. Για το σκοπό αυτό, η ΕΕ ανέλαβε την υποχρέωση να συμβάλει με την ανάδειξη του θέματος στις σχέσεις της με τρίτους και με την βοηθώντας στην εφαρμογή. Η κοινή θέση τροποποιήθηκε το 2002 και έφθασε στη σημερινή της μορφή το 2003 (Antoniadis και Bekou, 4). Η κοινή θέση του 2003, η οποία βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στο σχέδιο του 2001, υποστηρίζει τις αρχές και τους κανόνες του διεθνούς ποινικού δικαίου του Καταστατικού της Ρώμης και προσδιορίζει τις προτεραιότητες και τους τομείς στους οποίους η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη πρέπει να δράσουν. Στο πλαίσιο αυτό, δίνεται προτεραιότητα στην καθολική προσχώρηση στο Καταστατικό της Ρώμης, στην εφαρμογή του Καταστατικού της Ρώμης με μέτρα που λαμβάνονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και των κρατών μελών, καθώς και στη διατήρηση της ακεραιότητας του Καταστατικού (Antoniadis και Bekou, 4).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να θέσουν το ζήτημα της επικύρωσης, αποδοχής, έγκρισης και προσχώρησης στις διαπραγματεύσεις με τα τρίτα κράτη, ομάδες κρατών ή τους σχετικούς περιφερειακούς οργανισμούς. Δεσμεύονται επίσης να παρέχουν τεχνική και οικονομική βοήθεια. Η παροχή πολιτικής και τεχνικής υποστήριξης μπορεί να αποτελεί μέρος των στρατηγικών ανά χώρα ή περιφέρεια. Εκτός από την αναφορά του σχεδίου δράσης στο προοίμιο, ελάχιστα άλλα ορίζονται όσον αφορά την εφαρμογή. Επιπλέον, η Κοινή Θέση θεσπίζει την υποχρέωση των κρατών μελών να συνεργάζονται για τη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της Συνέλευσης των Κρατών Μερών (ΣΚΜ) (Antoniadis και Bekou, 4).

Ένα από τα αδύναμα σημεία του Δικαστηρίου είναι η έλλειψη μέσων αστυνόμευσης και για τον λόγο αυτό βασίζεται εξ'ολοκλήρου στα κράτη μέλη του. Τα κράτη μέλη της ΕΕ που είναι συμβαλλόμενα μέρη του Καταστατικού του ΔΠΔ έχουν την υποχρέωση να εκτελέσουν αίτημα συνεργασίας που υποβάλλεται από το Δικαστήριο σύμφωνα με το άρθρο 86. Επιπλέον, η συνεργασία των διακυβερνητικών οργανισμών, όπως η ΕΕ, είναι σημαντική για το ΔΠΔ προκειμένου να μπορεί να εκτελεί επαρκώς τα καθήκοντά του. Η αναγνώριση της σημασίας του ρόλου που μπορούν να διαδραματίζουν οι διεθνείς οργανισμοί σε καταστάσεις μετά από συγκρούσεις ή σε καταστάσεις όπου έχουν σημειωθεί σοβαρές διαταραχές, στις οποίες δραστηριοποιείται το ΔΠΔ καθώς και οι βοήθεια που μπορούν να παρέχουν οι εν λόγω οργανισμοί στο Δικαστήριο, οδήγησε στη συμπερίληψη του άρθρου του Καταστατικού της Ρώμης, το οποίο επιτρέπει στο ΔΠΔ να ζητήσει συνδρομή από διακυβερνητικούς

οργανισμούς⁵⁷. Η έμφαση που δίνει το άρθρο αυτό στην παροχή πληροφοριών ή εγγράφων μπορεί να εξηγηθεί στο ότι αυτή θα ήταν η πιο συνηθισμένη μορφή συνδρομής που θα μπορούσαν να παράσχουν οι εν λόγω οργανισμοί στο Δικαστήριο (Antoniadis και Bekou, 4).

Προκειμένου να ενισχυθεί η συνεργασία τους, οι δυο πλευρές έχουν συνάψει συμφωνία που καθορίζει τους όρους συνεργασίας και συνδρομής μεταξύ της ΕΕ και του Δικαστηρίου και έχει κυρίως τεχνικό χαρακτήρα⁵⁸. Η συμφωνία που συνήφθη από την ΕΕ, σχετικά με την βάση το άρθρο 24 της ΣΕΕ, έχει στενό πεδίο εφαρμογής και περιορίζεται στα βασικά στοιχεία της συνεργασίας και συνδρομής, εστιάζοντας, σύμφωνα με το άρθρο 87 παράγραφος 6 του Καταστατικού της Ρώμης, στην παροχή πληροφοριών ή εγγράφων. Η συμφωνία δεν είχε σκοπό να αντικαταστήσει το σχέση που έχουν τα επιμέρους κράτη μέλη με το Δικαστήριο.

Η προσέγγιση που ακολουθήθηκε θυμίζει τη γενική πρακτική που υιοθετείται στα διεθνή ιδρύματα ποινικής δικαιοσύνης και άλλων διακυβερνητικών οργανισμών, όπου ο πρώτος υποβάλλει αίτημα και ο δεύτερος προβαίνει στην εκτέλεσή του. Επιπλέον, υπάρχει πρόβλεψη για τακτική ανταλλαγή των πληροφοριών και εγγράφων. Ακόμη, σε σχέση με τις πληροφορίες οι οποίες θα παραχωρούνται, η συμφωνία παρέχει λεπτομερή περιγραφή των κανόνων και των διαδικασιών που διέπουν μια τέτοια παράδοση. Παρόμοιες ρυθμίσεις ισχύουν για τη συνεργασία μεταξύ της ΕΕ και του Εισαγγελέα. Άλλες διατάξεις της Συμφωνίας περιλαμβάνουν την υποχρέωση της ΕΕ να παραιτηθεί από το Προνόμια και ασυλίες ατόμου που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΔΠΔ, προκειμένου να επιτραπεί στο Δικαστήριο να ασκήσει τη δικαιοδοσία του, τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες η ΕΕ μπορεί να προσφέρει δωρεάν προσωπικό, υπηρεσίες και διευκολύνσεις στο ΔΠΔ, και την παροχή βοήθειας στην εκπαίδευση δικαστών, εισαγγελέων, υπαλλήλων και συμβούλων⁵⁹.

Τα πρωτοφανή γεγονότα στην Ουκρανία που αναφέρθηκαν προηγουμένως, φαίνεται να ενδυνάμωσαν περαιτέρω τις σχέσεις των δύο. Για πρώτη φορά στα χρονικά, τον Απρίλιο του 2022 το Γραφείο του Εισαγγελέα υπέγραψε συμφωνία μέσω της οποίας θα συνεργαζόταν με την Κοινή Ομάδα Έρευνας (Joint Investigation Team) που είχε συσταθεί τον Μάρτιο του 2022 από την Λιθουανία, την Πολωνία και την Ουκρανία και υποστηριζόταν από την Eurojust⁶⁰, προκειμένου να διευκολυνθούν οι έρευνες και οι διώξεις για τα διεθνή εγκλήματα που

⁵⁷ Καταστατικό της Ρώμης.

⁵⁸ Agreement between the International Criminal Court and the European Union on cooperation and assistance, O.J. L 115/50, 28/4/2006

⁵⁹ Στο ίδιο.

⁶⁰ Αποτελεί οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη δικαστική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών.

διαπράχθηκαν στην Ουκρανία⁶¹. Στα τέλη Μαΐου του 2022, οι δικαστικές αρχές της Εσθονίας, της Λετονίας και της Σλοβακίας προσχώρησαν στην ομάδα. Η ανάγκη στενότερης συνεργασίας για τις έρευνες σχετικά με τα διεθνή εγκλήματα που διαπράχθηκαν στην Ουκρανία υπογραμμίστηκε κατά τη διάρκεια συνάντησης συντονισμού στην Eurojust μεταξύ των μελών της Ομάδας, του ΔΠΔ και τρίτων κρατών με εισαγγελείς συνδέσμους στον Οργανισμό. Από το 2018, η Ουκρανία είναι ένα από τα 10 κράτη μέλη εκτός ΕΕ που διαθέτουν Εισαγγελέα Σύνδεσμο (Liaison Prosecutor) στην Eurojust⁶².

Η συμφωνία με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο μπορεί να θεωρηθεί ως ένα μήνυμα ότι η διεθνής κοινότητα καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για την αποτελεσματική συλλογή στοιχείων σχετικά με τα διεθνή εγκλήματα που διαπράχθηκαν στην Ουκρανία και υποστηρίζει την παραπομπή των υπευθύνων στη δικαιοσύνη. Η Eurojust θα συνοδεύσει την Ομάδα με επιχειρησιακή, αναλυτική, νομική και οικονομική υποστήριξη και θα διευκολύνει επίσης το συντονισμό και τη συνεργασία μεταξύ όλων των εθνικών ανακριτικών και εισαγγελικών αρχών που έχουν ξεκινήσει έρευνες για διεθνή εγκλήματα (Riehle, 2022). Η στήριξη αυτή είναι πρωτόγνωρη για τα δεδομένα του Δικαστηρίου το οποίο σπανίως λαμβάνει έμπρακτη βοήθεια από Διακυβερνητικούς οργανισμούς.

Μάλιστα η Ευρωπαϊκή Ένωση φρόντισε να στηρίξει και οικονομικά την έρευνα του Δικαστηρίου. Στις 8 Ιουνίου 2022, η Επιτροπή ανακοίνωσε ότι ξεκίνησε ένα νέο εγχείρημα μέσω του οποίου θα παραχωρούσε στο Δικαστήριο 7,25 εκατ. ευρώ. Το έργο αυτό, έχει ως στόχο του να στηρίξει το Γραφείο του Εισαγγελέα του ΔΠΔ με την δημιουργία δομών αποθήκευσης μεγάλων δεδομένων σχετικά με τα εγκλήματα στην Ουκρανία (Riehle, 2022).

Κινήσεις όπως αυτή, για πρώτη φορά ενδυναμώνουν το Δικαστήριο και τονίζουν την αξία του ενώ υπενθυμίζουν στην διεθνή κοινότητα τους λόγους για τους οποίους η κοινωνία των πολιτών είχε παλέψει για την δημιουργία του αναδεικνύοντας παράλληλα τις δυσκολίες που έχει να αντιμετωπίσει κατά την εκτέλεση του έργου του και την μικρή βοήθεια που λαμβάνει ενίοτε από τα κράτη.

⁶¹ European Union Agency for Criminal Justice Cooperation, “ICC participates in joint investigation team supported by Eurojust on alleged core international crimes in Ukraine”, 25/04/2022. Διαθέσιμο [εδώ](#)

⁶² Στο ίδιο.

Σύνοψη

Φτάνοντας στο πέρας της παρούσας εργασίας, έχουν αντληθεί ορισμένα συμπεράσματα. Η κοινωνία των πολιτών και η διεθνής κοινότητα είχε αντιληφθεί το κενό που υπήρχε στον τομέα του διεθνούς δικαίου σχετικά με την απόδοση δικαιοσύνης σε περίπτωση παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά την διάρκεια ένοπλων συρράξεων. Για τον λόγο αυτό υποστήριξαν από πολύ νωρίς την ιδέα ενός μόνιμου διεθνούς ποινικού δικαιοδοτικού οργάνου και δούλεψαν έμπρακτα για την προώθηση και υλοποίηση της ιδέας αυτής. Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο αποτελεί μια καινοτομία για τα διεθνή δεδομένα και αυτό φαίνεται από το πόσο γρήγορα έσπευσαν τα κράτη να επικυρώσουν το Καταστατικό της Ρώμης ώστε το ίδιο να τεθεί σε λειτουργία και να αναλάβει καθήκοντα.

Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις φαίνεται να είναι στο πλευρό του πριν καν δημιουργηθεί και συνεχίζουν να το στηρίζουν με κάθε τρόπο καθώς αναγνωρίζουν τα αδύναμα σημεία του που αφορούν είτε την έλλειψη χρηματοδότησης είτε την δυσκολία του να διεξάγει διερευνητικές εργασίες στον τόπο όπου τελούνται οι θηριωδίες ανά τον κόσμο. Συνεισφέρουν με την συλλογή αποδεικτικών στοιχείων και την σύνταξη αναφορών αλλά και με την υποστήριξη των θυμάτων αναλαμβάνοντας έτσι κάθε πτυχή της δικαστικής διαδικασίας και αυτό φαίνεται από ζωντανά παραδείγματα όπως στην περίπτωση της Ουκρανίας. Η υπόθεση της Ουκρανίας ανέδειξε την επιρροή που μπορεί να έχουν οι ΜΚΟ και πως το έργο τους φέρει εν τέλει αποτελέσματα παρακινώντας το Δικαστήριο να εργαστεί παρέχοντας του χειροπιαστά στοιχεία.

Όσον αφορά τις σχέσεις του με το Συμβούλιο Ασφαλείας και την Ευρωπαϊκή Ένωση, στην πρώτη περίπτωση, ενώ το Συμβούλιο θα μπορούσε να λειτουργήσει ως σημαντικός εταίρος του Δικαστηρίου παρεμποδίζεται ενδεχομένως από πολιτικές σκοπιμότητες που δεν του επιτρέπουν να στηρίζει πλήρως τις δράσεις του, δίνοντας βάση στην πολιτική και όχι στο δίκαιο και αυτό διακρίνεται ιδιαίτερα σε υποθέσεις όπου εμπλέκονται μόνιμα μέλη του Συμβουλίου. Από την άλλη πλευρά, η Ευρωπαϊκή Ένωση αναγνώρισε την σημαντικότητα ύπαρξης ενός τέτοιου οργάνου και φρόντισε να το στηρίζει με κάθε τρόπο ώστε να φτάσει στην μέγιστη δυνατή απόδοση του. Τα γεγονότα μάλιστα στην Ουκρανία, ώθησαν την Ευρωπαϊκή Ένωση να λάβει μια πιο αποφασιστική θέση και να στηρίζει το Δικαστήριο αποτελώντας μέχρι σήμερα τον πιο δυναμικό του εταίρο.

Εφόσον οι ένοπλες συρράξεις δεν φαίνεται να εκλείπουν σύντομα, η λειτουργία του Δικαστηρίου θα πρέπει να υποστηρίζεται με κάθε δυνατό τρόπο ώστε να αποδίδεται

δικαιοσύνη, και το πιο πιθανό είναι ότι οι οργανισμοί θα συνεχίσουν να παρέχουν την βοήθεια τους.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Μουζέλης Ν., (2014) Η κοινωνία πολιτών και οι επικριτές της. Διαθέσιμο [εδώ](#)

Φερόνας Α. (2009). Κοινωνία των Πολιτών: Η θεσμική συγκρότηση και ο ρόλος της σε Ευρωπαϊκή Ένωση και Ελλάδα. *Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών*, 14(56).[εδώ](#)

Ξενόγλωσση

Akande, Dapo; Du Plessis, Max; Jalloh, Charles Chernor, (2010) “An African expert study on the African Union concerns about Article 16 of the Rome Statute of the ICC,” Institute for Security Studies,

Antoniadis, A., Bekou, O. The European Union and the International Criminal Court: an awkward symbiosis in interesting times.

Arbour, L. (2014). The Relationship Between the ICC and the UN Security Council. *Global Governance*, 20(2), 195–201. Διαθέσιμο [εδώ](#)

Barnett, L. (2008) The International Criminal Court: History and Role, [εδώ](#)

BBC News, “Putin on Ukraine crisis: 'It is an unconstitutional coup'”, 4/3/2014. Διαθέσιμο [εδώ](#)

BBC News, “Ukraine Crimea: Rival rallies confront one another”, 26/2/2014. Διαθέσιμο [εδώ](#)

BBC News, “Crimea referendum: Voters 'back Russia union’”, 16/3/2014. Διαθέσιμο [εδώ](#)

Broomhall, B. (2004) International Justice and the International Criminal Court: Between Sovereignty and the Rule of Law, (Oxford Monographs in International Law), Oxford University Press, USA, σελ. 70.

Burgers, Jan Herman (1992). ‘The Road to San Francisco: The Revival of the Human Rights Idea in the Twentieth Century’. *Human Rights Quarterly*, vol. 14, no. 4, pp. 447–477.

Burdyga, I. (2023) Ukraine: NGOs help prosecutors document Russian war crimes. Διαθέσιμο [εδώ](#)

Cakmak, C.(2008) "Transnational Activism in World Politics and Effectiveness of a Loosely Organised Principled Global Network: The Case of the NGO Coalition for an International Criminal Court," *International Journal of Human Rights* 12, no. 3

Charnovitz, S. (2006). Nongovernmental Organizations and International Law. *The American Journal of International Law*, 100(2), 348–372. Διαθέσιμο [εδώ](#)

CHEN, L. (2000) AN INTRODUCTION TO CONTEMPORARY INTERNATIONAL LAW, ch. 4 Vyver, J. (2003) ‘Civil Society and the International Criminal Court’, *Journal of Human Rights*, Vol.2, No.3 , p.427.

Clark, Ann Marie (2001). *Diplomacy of Conscience: Amnesty International And Changing Human Rights Norms*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Cohen, M. (2009) Victims' participation rights within the International Criminal Court: a critical overview, *Denver Journal of International Law and Policy*. Διαθέσιμο [εδώ](#)

Coalition for the International Criminal Court, About the Coalition-What we do. Διαθέσιμο [εδώ](#)

European Union Agency for Criminal Justice Cooperation, “ICC participates in joint investigation team supported by Eurojust on alleged core international crimes in Ukraine”, 25/04/2022. Διαθέσιμο [εδώ](#)

Ferstman, C. (2006) NGOs and the role of victims in the International Criminal Justice, Redress, Oslo Διαθέσιμο [εδώ](#)

Glassborow, K., NGOs Defend ICC Role in Lubanga Case, Διαθέσιμο [εδώ](#)

Glasius, M. (2002) ‘Expertise in the Cause of Justice: Global Civil Society Influence on the Statute for an International Court’, in Marlies Glasius, Mary Kaldor and Helmut Anheier (eds), *Global Civil Society 2002* (Oxford: Oxford University Press , σελ.137–68

Haddad, H. N. (2013). After the Norm Cascade: NGO Mission Expansion and the Coalition for the International Criminal Court. *Global Governance*, 19(2), σελ.187–206.

Human Rights Watch, Ukraine: Joint NGO Letter on ICC Treaty Ratification, 23/9/2019. Διαθέσιμο [εδώ](#)

Huikuri, S. (2019). The European Union's Support for the International Criminal Court. In: The Institutionalization of the International Criminal Court. Palgrave Macmillan, Cham. Διαθέσιμο [εδώ](#)

Human Rights Watch, The International Criminal Court: How Nongovernmental Organizations Can Contribute to the Prosecution of War Criminals, September 2004 σελ.17

Human Rights First, The Role of Human Rights NGOs in Relation to ICC Investigations, The Hague, September 2004

International Peace Institute, The Relationship Between the ICC and the Security Council: Challenges and Opportunities, 2013. Διαθέσιμο [εδώ](#)

Keck, Margaret and Sikkink, Kathryn (1998). 'Transnational Networks on Violence against Women'. In M. Keck and K. Sikkink, *Activists beyond Borders: Advocacy Networks in International Politics*. Ithaca, NY: Cornell University Press.

Keck, Zachary, (2014) "Russia Threatens Nuclear Strikes Over Crimea. Russian FM Lavrov warned that Russia could resort to nuclear weapons if Ukraine tried to retake Crimea.", *The Diplomat*,. Διαθέσιμο [εδώ](#)

Lawrence, M. (2012) "The UN Security Council and the International Criminal Court: Towards More Principled Relationship," Friedrich Ebert Stiftung, March Διαθέσιμο [εδώ](#)

MORROW, D. (1919) THE SOCIETY OF FREE STATES

Pace, W. and Panganiban, R. (2002) 'The Power of Global Activist Networks: The Campaign for an International Criminal Court', in Peter I. Hajnal (ed), *Civil Society in the Information Age*

Pace, W. (1998) 'Globalizing Justice: NGOs and the Need for an International Criminal Court', *Harvard International Review*, Vol.20, No.2

Pace, W., Thieroff, M. (1999) Participation of Non-Governmental Organizations, in *The International Criminal Court: the Making of the Rome Statute*, edited by Roy S. Lee, Kluwer Law International.

Riehle, C. (2022) War in Ukraine: Legal and Political Challenges for the EU, *Eucrim*, issue 2/2022, σελ.79-80

Rules of Procedure and Evidence, Official Records of the Assembly of States Parties to the Rome Statute of the International Criminal Court September 2002. Διαθέσιμο [εδώ](#)

Ryngaert, C. (2006) “Universal Jurisdiction in an ICC Era: A Role to Play for EU Member States with the Support of the European Union”, 14 European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice 46.

Schogol, Jeff, (2022) “Here’s what those mysterious white ‘Z’ markings on Russian military equipment may mean”, Task and Purpose, Διαθέσιμο [εδώ](#)

Thomas G. Weiss, (1999) International NGOs, Global Governance, and Social Policy in the UN System, Globalism and Social Policy Programme,

The Global Campaign for Ratification and Implementation of the Kampala Amendments on the Crime of Aggression, The ICC and the UN Security Council. Διαθέσιμο [εδώ](#)

The United Nations Diplomatic Conference of Plenipotentiaries on the Establishment of an International Criminal Court), Rome, Italy, 15 June-17 July 1998. Διαθέσιμο [εδώ](#). (τελευταία πρόσβαση 20/10/2023)

The Guardian, “Agreement on the Settlement of Crisis in Ukraine - full text”, 21/2/2014. Διαθέσιμο [εδώ](#)

Truth Hounds, The attack on Swiss journalist Guillaume Briquet in Ukraine, 14/4/2023. Διαθέσιμο [εδώ](#)

Ukraine Transitional Justice & Documentation-About this Website, Where to send documentation. Διαθέσιμο [εδώ](#) και [εδώ](#)

United Nations (UN), “Agreement for the prosecution and punishment of the major war criminals of the European Axis. Signed at London, on 8 August 1945,” *Treaty Series*, vol. 82, 1951, σελ. 280 και UN, “Charter of the International Military Tribunal,” *Treaty Series*, vol. 82, 1951, σελ. 286 και 288, αρθ.6.

United Nations, The UN and Civil Society. Διαθέσιμο [εδώ](#)

Vakil, A. (1997) Confronting the Classification Problem: Toward a Taxonomy of NGOs, *World Development*, 25 (12), p. 2057 – 2070.

Walker, Shaun, “ This article is more than 9 years old Ukraine's former PM rallies protesters after Yanukovych flees Kiev”, The Guardian, 23/2/2014. Διαθέσιμο [εδώ](#)

Welch, C. E., & Watkins, A. F. (2011). Extending Enforcement: The Coalition for the International Criminal Court. *Human Rights Quarterly*, 33(4), 927–1031. Διαθέσιμο [εδώ](#)

Willetts, P What is a Non-Governmental Organization? Διαθέσιμο [εδώ](#)

Συμφωνίες-Συνθήκες

Καταστατικός Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών, 1945

Καταστατικό της Ρώμης, 1998

Agreement between the International Criminal Court and the European Union on cooperation and assistance, O.J. L 115/50, 28/4/2006

Council Common Position 2003/444/CFSP of 16 June 2003 on the International Criminal Court, O.J. L 150/67, 18.6.2003.

Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts.8/6/1977.